Масса а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШИНАРА, 11 апрель, 1978 шу ● № 43 (5865) ● Мах 2 кап.

22 апреле — коммунистически субботник

ЦАІ САННА МАССАВА А...

Ерригсоюзни коммунистически субботнике де дезар хІанзале къаьстІайаьд тхо колхоза коллективо. Цу лоархІамеча дийнахьа дергдолча балхашка хьожаш штаб хургья, керте хаттана колхозе председатель Зиборов Юрий а волаш.

ХІаьта «ЦІена шоттІдениа» тайп-тайпара балхаш де аравургва 1150 саг. Цар хьакхІаш, тенараш дІазувргІа, хий дуьларгІа, дІае езача культураша лаьтта кийчдергІа. Цул совгІа правлене, мехмастерске, автогаража боллоша коашка лостам а беш, керди гаьмаш эвзаши дІалотІаргда, помещенешта арахьара кІир а тохаргья.

Дж. ИБРАГИМОВ,
Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхози парткома секретарь.

ДИКА КЪАХЬЕГАРГДА

Укх шера 22 апреле хулча Ерригсоюзни коммунистически субботника дика кийчо яьй Волжски автозавода чуйоагІача Грозненски спецавтоцентра коллективо. Из ди хьинареча къахьегамца чакхдаккхара укхаза вІашагІкхетай штаб. ХІинзалехьа цо кхочаш а деш коммунистически субботник долча дийнахьа гаьнаши кІоргараши дІайогІара, кІоагаш доахаш да, хІайогІа еача гаьнашта заказ даьд.

22 апреле балха аравургва спецавтоцентра 250 болхло. Царех 200 совгІа вир производстве къахьегаш хургва, вожаш предприяте коа, гонахьарча моттигашка лостам беш, кІир тоахаш, басараш хьокхаш, предприятена тІабоагІа нихь тоабеш хургба.

Ерригсоюзни коммунистически субботник долча дийнахьа 70 — 80 автомашина ремонт е лерІ предприяте болхлоша.

Б. КОСТОЕВ.

РОССИЙСКИ СОВЕТСКИ ФЕДЕРАТИВНИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА КОНСТИТУЦЕ (КЕРТТЕРЧА ЗАКОНА) ПРОЕКТАХИ ДЕРРИГАЧА ХАЛКЪО ИЗ ЮВЦАРА ИТОГЕХИ

РСФСР КОНСТИТУЦЕ ПРОЕКТ КИЙЧЪЯРА ЙОЛЧА РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА КОМИССЕ ПРЕДСЕДАТЕЛА, КПСС ЦК ПОЛИТБЮРО ЧЛЕНАЛЛА КАНДИДАТА ДЕПУТАТА М. С. СОЛОМЕНЦЕВА ДОКЛАД

Лакхехьара Совет хьажийтара хьачуеннай Российски Советски Федеративни Социалистически Республика Конституце проект. Республика дерригача халкъо из ювцар терхал а деш, цунна даьд хувцамаши тІатокамаши.

Российски Федераце кердача Конституце проект чІоагІача идейно - теоретически бокъонийн ларда тІа латт. РСФСР Лакхехьарча Совето проект кийчъяра вІашагІъеллача комиссе ший балха ларде айийнай ленински конституционни принципаш, партийна съездийи Центральни Комитета Пленумийн материалаш, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателаи новкъоста Леонид Ильич Брежнева балхаша чулоаца теоретически выводаши положенеши.

Проекта ларде ехкаяр дерригача советски халкъа цаІ бола лоІам гойтеш а советски къахьа массеи йолхалий исторически коллективии хьакъал чулоацаш а йола Союзни Конституце идейни принципаш.

СССР кердача Керттерча Законо концентрированни хьисапе чулоац 60 шера дегІаахара итогаш. Цунна цхьана цу тІа кхайкадаьд дІахо дІахьалхадойкаш вай де лерхІараши декхараши. Советски халкъо ках бокъо а йолаш аьннад СССР Конституцех коммунизм хьалъяра манифест а из хьино.

Вай общества вахара Керттера Закон хьалеча берригача маха шерра, беркате лаьъа лоацаш хилар исторе чухь ше морг ххы хилапза дола хІама да. Советски наха лаьрххІа Іомайир союзни Конституце проекта положенеш, хІаьта парех хІаранех хоадам боллаш дола ший дош а аьлар.

Берригача советски махеца цхьаьна из дувцача хьинаре дакъа лаьцар Российски Федераце къахьегамхоша а. Бокъонца аьлча, союзни Конституционни комиссе болх беча хана, СССР Керттерча Закона проект юцаш кертагІъяьха а, халкъо къоибалъяь а яр хІанз цо хьажийта енна Российски Федераце Конституце проекта ерригa принципиальни положенеш.

Деза новкъостий! Проект ювцар цхьана ийсденнад Леонид Ильич Брежнев Российски Федераце дукхача Малхбоален районашка вахар санна дола вай парте а мехка а вахаре бокха лоархІам болча событеца. Ши кІира гаргтарча хана чІоагІІа дегаш гІоздаьнна а, теркамца а ладугІаш хилар советски нах сибиряхашца, дальневосточникашца Советски Эскарел ТІемаФорда Флотен тІемехоипа Леонид Ильича хиннача къамьлех долча хоамашка.

Из цига массанахьа а чІоагІІа раьза хилча тІеэцаро хьагойт Коммунистически парти, цун Центральни Комитет, новкъост Леонид Ильич Брежнев ше советски наха дег тІара кІоартга ши деш, цар лоархІаш, уж теш хилар.

Цу вІашагІкхетарашца тешавеш хьагойт Коммунистически партенех советски халкъан юкъера йохаргйоаца цхьоагІо.

Новкъоста Л. И. Брежнева партийно - хозяйственни активаца къахьегамхошца хиннача беседаех СибарегІен а Дальни Востока а тайланеш кхоаненахи, вай мохк экономически дегІаахара, советски нахьа вахара боарам дІахо лакхбара перспективаехи де;

ххарехи дола доккха, лоархІаме къамеьл хилар.

Мукъаба сона, новкъостий, цун а, Российски Федераце берригача къахьегамхой а цІерагІа Леонид Ильича дег тІера баркал ала цо советски халкъа торо лакхъяра кІаьд цa луш къахьегарах, вай Дахке дІахо хозъяра а, дуьнен тІа чІоагІа машар оттабара а из чІоагІа овргагІаьлларах.

I.

Новкъосий депутаташ! РСФСР керда Конституци тІадар — из СССР Лакхехьарча Совета аргІан йоацача сессе дувла Леонид Ильича оттадаь Керттера Закон чекхдаккхара шеррача программа цхьа дакъа да.

Берригача Советски мехкаца цхьана вай республика хьабеннаб Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци котъялорга пен пролетариата диктатура оттаяргарей дегІаеша социализми дерригача халкъа пачхьалкхен хьаяргга кхачалца бола сий дола никъ. Республика общественни дегІаахара ерригa этапаш белгалъяь а чІоагІъяь а яр цу Конституцеш тІа.

1918 шерарча РСФСР Конституце — исторе къаьнакъера Советски Конституце — законна чІоагІаяр къахьегама халкъа Іаьдал. Цунах хилар социализм хьалъяра лоаттабеча къовсамий ниэ бола герз.

Российски Федерации кхычи цхьатарра бокъонаш йолча советски социалистически республикашца вІашагІкхетар, ССР Союз хьахилар дІалаллир 1925 шера РСФСР Конституце тІа.

1937 шера тІамйцача Российски Федераце Конституце хьахьекхар эксплуататорски классаш дІаяхар, социалистически общественни отношенеш шекойоапцаш чІоагІъялар, социализма ларда хьаяр. Іаьдала органийн управлении ерригa система дІакхаьчача общественни дегІаахара боарамга хьежжа хийца тоайяр.

Кердача Конституце проекта тІа белгалъяьхай 1977 шера СССР Керттерча Закона тІа дІаязъяь принципиальни а ерригача союзни республикашта цхьатарра лоархІаме а бола дегІаеначa, социалистически общества керттера белгалонаш. Цунца цхьана проекта тІа терхаьлай исторически хьадкина республика эргалонаш. Цунах латт конкретно ССР Союза а, цунна чуйоагІача союзни республикай а конституционни дегІаахар цхьатарра а вІашй бувзам болаш а хилар.

Вай хана а бокъонца баьда РСФСР Конституции СССР Конституце йоІ а аьннача Михаила Иванович Калинина дег тІа лоагІа дешаш.

Новкъостий! Союзни Конституце ларде йийшача вай парте Іалмаи выводашка хьежжа Российски Федерацех лерхІ проекта тІа социалистически дерригача халкъа пачхьалкхе. Цо кхочашду болхлой, ахархой, интеллигенце, республикерча дерригача къамех болча къахьегамхой хьашташи лоІамаш.

Ленински парте кулгал а деш Россерча болхлоше ахархошен Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци йир, лорадир цунна карагІдаьккхараш тІагІертиш хиннеча контрреволюционерех интервентех. Партя хьалха а йолаш котдаьлар советски халкъ фашистски агрессорашцарча къовсаме, дир ше мог хьы доашаш бола турпала гІулакх.

Коммунистически парте цІерца дуваленна да вай Даьхена машаре гІишлош хьалъеча карагІдайнна Іалашате доккхий гІулакхаш; цу хана чуяь СССР-е хьахиннай бокъонца тоенначa социалистически общественни отношеней общество, хьахиннай наьха керда исторически общность — советски халкъ.

Партен халкъеи цхьоагІо кердача вызеца гучаьлар Российски Федераце Конституце проект ювцача хана. Вай республика гражданаша чІоагІа а тІхьеберт болаш а хьалхьвир Коммунистически парте кулгалдарен лостам теларен лоархІам Керттерча Закона тІа законодательно чІоагІбеяха предложени.

Марксистско - ленински хьехамца кийчъяьча Коммунистически парте оттаю общество дегІаяра генеральни перспектива, СССР чухьарча а арахьарча а политика никъ, кулгалду советски халкъа сийлахь-боккхача кхолламa балхи, планагІа Іалмаи лардагІа лостам тел коммунизм котъялара тІехьа по лоаттабеча къовсама.

Цунца цхьана парте дац пачхьалкхен органашеи общественни организацешеи да доуьгар, цуй политика дІадоал хьалхарча давкъе цар чу болх беча коммунисташка гІоала. Ерригача партийни организацеша шоай болх бу СССР Конституце ейзача бокъонаца.

Вайна массанена а дика дагалоагІа, Леонид Ильич Брежнева докладаца СССР Лакхехьарча Совета сессе партийни а пачхьалкхен а гІишлошъеча цу ленински принципа мел теркам тІабихьар. Из биззa кердабаьккхаб Российски Федераце Керттерча Закона проекта тІа а.

Новкъостий! Вай халкъаІаьдалеи дІоагІа бе доаллаш йола моттиг лелаераш я Советаш — къахьегамхой дукхагІа викалаш юкъебола организацеш. Проекта тІа аьннад: РСФСР дерригa Іаьдал халкъа доалахьа да. Халкъо кхоачашду пачхьалкхен Іаьдал РСФСР политически ларда шоаш йола халкъа депутатий Советашка гІолла.

Владимир Ильич Ленина советски Іаьдала, демократизми цун социалистически озмали лоархІаш хиннай лакхехьара пачхьалкхен Іаьдал Советаш хилариа. Царга гІолла кхоачашъю социалистически демократе лоархІамегІа йола принцип: массазара, тІехь-тІехьагІа дукхагІа а доаццаш, юхкера а дерригача халкъо пачхьалкхени общественни гІулакхаш кхоачашдеча дакъа лоацаш хилар.

Союзни Конституце Советех йола положенеш йоагІача бесса вахара юкъехкхальяра. Цар координацонна а тІаьхожама а декхарех бола башха-дика хьокхам бе СССР Лакхехьара Совет, новкъост Л. И. Брежнев керте латта цун Президиум.

Российски Федераце Советаш мехка пачхьалкхен Іаьдала бІарчча системах хьадаккха йиш йоаца дакъа да. Советий болх вІашин тарбелга — хІаьта уж 28 эзар а республике — Іазацду тІехь - тІехьагІа кхоачашъеча демократически централизма принципо.

СССР Конституце бІарчча бола лостам а гойташ, цо хьажийта оттаьча Керттерча Закона проекто къаьгтагІа къоастаю масса а дагІай Советий полномочеш. Республика пачхьалкхен Іаьдала керттерча органий — Лакхехьарча Совета бокъо лу РСФСР кере дола дерригa дешаш кхоачашде. Цо кхоачашде йиш йолаш къоастадаьа дукха гІулакхаш. Лакхехьарча Совета болх массе а оагІорахьара дегІабар а лоархІаш, предложени лу цун депутаташ кІеззига дукхагІа бе а, бокъонца цар дукхал дІаязье а. Лакхехьарча Совета дІанзарча составаца ва пийс бІаьн вить депутат. Керда Конституци тІамйцачул тІехьагІа Лакхехьарча Советe лоржаш хургва пийс бІаьн кхоазткъеи пхийтта депутат.

Цунга хьежжа шерлу Лакхехьарча Совета Президиума полномочеш а, цун состав а моитта дукхагІъе лерхІ. Цо торо лургья Президиуме къамий а халкъий а викалаши дукхагІа хулийтилга Іалашде.

Цхьадола хувцамаш ду республика правительства структуре. Конституцена юкъехьу цун Президиумах йола положени. Шерлу Российски Федераце Министрий Совета конституционно чІоагІъяьча полномочей гом а.

Проекто хоадам боллаш къоастаю моттигерча Советий компетенци. Болх беш долча Советий законодательство цхьайола нормаш конституционни боаранга кхоачаш лакхъяьй.

Проекта тІа оттадаь да — из къаьгга белгалдаккха безам а бар, — моттигерча Советаша, пачхьалкхевикъарча хьашташка хьежжа, кхоачашду законодательно шоашка дІаленна моттигера лоархІам бола дешаш. Из норма лоархІаме йола теннал да. Советаша пачхьалкхен Іаьдал хиларах тарра шоай полномочеш кхоачашъергдолара. Кхы тІа а кІоаргагІа дегІайоагІа Советий балхаца демократически принципаш. Лакхлу харжархоша депутаташта луш долча наказий лоархІам.

Проекта положенеш, СССР Конституци а санна, халкъо хержарий авторитет дІахо а чІоагІъяра, царга шоай бокъонаши бехктохкаме декхараша дикагІа кхочашдайтара эша хьалаш хьакхолла хьожаш я. Из кхоач Российски Федерацерча цхьа миллиони бІаьн ткъо эзари депутатах хІарайета.

Хала хургда депутатий балха политически лоархІам боччуз совгІа бе. Проекта тІа белгалдаьккхад Советашка уж халкъа полномочни викалаш ба аьнна. Депутата бокъо я пачхьалкхен а общественни ...

... лар. Из тІамйца хилира дола тІаьхьа да проектаца лаьрхІа, гражданаша къоабал а даь царна законодательни инициатива бокъо ялар.

Дерригача халкъо проект юцуча хена республика къахьегамхоша дьнаре хьалхаьдина пачхьалкхен а общественни а дешаш дуьцачеч хоачашдечеч къахьегама коллективаш лаьрхІам лакхбеш йола цуй положенеш а. Конституце проекто политически система лоархІаме звено лерхІ къахьегама коллективаш.

Новкъостий! Советски общества политически система дегІаехара карттера лостам ба социалистически демократи дІахо боаржаелга. «Вай Конституце, — хьалхадаьккхар новкъоста Л. И. Брежнева, — дерригача дуьненга къаьгта дІахьокхаргда тІа-тІа чІоагІарІен ...

... чІоагІъелга, долаш дола тІамаш шерра дІадоавзийтала, общественни уйла хаддаьза теркальелга.

Социалистически демократизм ларда цу доалаш кІоаргъяра бола лостам чакхбоал хьалхарча ленински декреташка денз советски конституционни творчества ерригача исторически опыта юкъеда. Социалистически демократе шерра торо хьеелл халкъо талант, знанеш, болам, низ боаржабаран гІулактешка гІолла гучабаккхараш.

Вай пачхьалкхеви общественни дегІаахара диалектика социалистически пачхьалкхе эргаовлаш дегІаахарга хьежжа къахьегамхоша Іаьдала органий балха, доал деъча хІама дІа-хьа декъачеш, социальни культурни политика чакхйоахача юкъе тІа-тІа шерагІа дакъа лоацаш хилара латт.

Вай бухсоннача кхача гІертар — классаш йоаца коммунистически общество. ХІаьта советски халкъо хьалъергья из, вахаре кхоачашъергья прогрессивни алашаш из сийрда ткъа.

II.

Новкъостий депутаташ! Мех...

... промышленни интеграци лар да тІа производства специализаци концентраци елга.

ДегІаухаш латтача колхозийн совхозийн технически Іалашоно, химизаци лаьтташта ю мелиорации шеръяро торо лу, отрасле болх беш бола боллой кІезигагІа а хулийташ, юртбоахама продукци шерагара шерага дукхагІа якъа. Аьтча кхоачам ба тІом хилалехьарча хана кийсдича ялат кхеделга 56-ра 118 миллион тоннага кхоачаш дукхагІа хиннилга, кІаьта юрта боахама продукце юкъара валови боарам харарча пятилетке шера юкъера дІалаьрхІача Российски Федераце 56.5 миллиард сом хилар.

Производства сфере кханнад кІоаргга зика хувцамаш а. Промышленносте дикка дукхагІа хиннад технически прогресс къоастача отраслей дакъа; тІом хилалехьарча хатаца кийсдича халкъа боахам фондаша Іалашбеь хилар итташ тІакхийттад. Лакхача боарамех дегІанхой къахьегама оасарлен общественни производства ...

... лгбе беззи хилара, производственни социальни дешар къоастаде дезаш хилара.

Мукъаба сона, новкъостий, парте Центральни Комитета, Леонид Ильич Брежнева республикаш хьалхашка оттадаь декхараш диэза кхоачашдара Российски Федераце къахьегамхоша берригa низ тІабохийтаргхиларах теша бала.

Вай общества экономически потенциал дегІаяро торо хилайтар советски наьха вахара боарам дикка лакхбе. ТІехьарча 40 шера хІара саьга лаьрхІача 6-зза совгІа дукхагІа хиннай реальни доходаш.

Хувцаенна советски саг ше а. Боарам бовнаш лакхбеннаб къахьегамхой кхетама, профессиональни кийчон, юкъарча культура боарам. ХІанз халкъа боахаме болх беш болча берригача наха дІъ дакъа дича кхо дакъа бараш лаккхера йиззa юкъера е чаккхьлииза юкъера образовани йолаш ба.

Халкъа боахаме хиннача кІоарггача хувцамаша сага вахаре лоархІамегІа йолча сфере — къахьегама сфере, белгалди хувцамаш дарга кхоачалаьд гІулакх. ХІаьта из проекта статьяш тІа хьахьекха ...

... лакхъяр.

Цунга хьежжа предложени йоалаю Российски Федераце Керттерча Закона юкъе республика экономически а социально а дегІайоалаяра пачхьалкхен плана хетабаь лаьрххІа корта юкъебоалабара хьакъехьа.

РСФСР экономически а социально а дегІайоалаяра пачхьалкхен плана хьакъехьара положени конституционно дІачІоагІъяро гІо дергда республика экономикана кулгалделга эргадоахаш тоадара, планови дисциплина лакхъергья, вай хІанзарен перспективани планаш толаме кхоачашъяра керда торонаш лургья.

Конституце проекта тІа хьахьекхаб централизованни доал дар, боахами бокъонаш лларцен предприятей инициативаеш тардара, хозрасчетах, пайдах, продукцега дІадоадачоз, къайолча экономически стимулех хьинаретІа пайда шера тІабераздаь парте никъ.

Вай планови боахам динамично дегІаахара гІо а деш СССР кердача Конституцеи союзни республикай Конституцешеи кхы тІа тороеш хьеелл коммунизма — вай парте программни лерхІачув материальнотехническе базе хьалъяра.

...

ВЕЖАРАШХА БОЛЧА ДЕЗАЛЕ—КЕРДАЧА ЛАКХАЛЕНАШКА

ИЙСАЗЛАГІА ХЕРЖАЧА РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА АРГІАН ЙОАЦА ВОРХІЛАГІА СЕССИ

Советски Іаьдал латтача шерашка ленински дотташІаьб ниэ болча цхьан Советски Союзе кхотадаьчо вай мехка халкъашка хьабеннаб бІаьшерашна хьабеннаб. Из ираьйген вахар тоалларгея бола никъ хьабйилдаб Сийлахь-боккхача Октябро. Российски Федераце кердача Конституце проекта тІа дІаяздаь махкара, РСФСР кхьча Советски республикашца цхьа пачхьалкхе — ССР Союз еш вІашагІтохаро овлан тІара социально-экономически хувцамаш дара, социализм хьалъяран цунна карагІдаьккхар, дорадаран бола мехка халкъий кхи торонаш совъяьхай.

Республика керда Конституце юцаш 10 апреле Москвахьа Кремлевски дворецe гулбелар РСФСР Лакхехьарча Совета депутаташ. Цун проект кийчъяьй СССР Керттерча Законага хьежжаи Российски Федераце башхалонаш лоархІаши.

«Цхьатарра бокъонаш йолча республикей дезала юкъе, — аьннад новкъоста Л. И. Брежнева, — лоархІам боллаш моттиг дІалоаш РСФСР — цига бахача махка а, территорега а, шиІ Іалама рузкъашка а, экономически Іилма-технически потенциалага а диллача. Республикаца карагІдаьнна доккхий гІулакхаш хьахьекха за цун Конституце проекта тІа.

ЧІоагІа теркам тІабахийта хьайцад из документ дукхача къамех латтача Россе къахьегамхоша. КПСС XXV съезда оттадаь исторически декхараш кхоачашдеча керда толамаш даха кийча хилар хьахьокхаш пар чІоагІа а хьинар айдаь а болх бу укх шерей бІарччача пятилеткай заданеш кхоачаши тІехкхоачаши ира. Кердача Конституце проект массане а могаьй республике дерригача халкъо ювцача хана.

ТуІврийна итт сахьат доал. ЧІоагІа дІахьадаь тІоараш а тохаш тІайийнар депутаташа новкъостий Л. И. Брежнев, А. А. Громыко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, К. Т. Мазуров, Г. В. Романов, М. А. Суслов, Д. Ф. Устинов, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, К. У. Черненко, И. В. Капитонов, В. И. Долгих, М. В. Зимянин, Я. П. Рябов.

Сесси хьалйиллар Российски Федераце Лакхехьарча Совета председатела депутата В. А. Котельникова.

Берригаш раьза а болаш чІоагІйир сессе дей повестка:

Российски Советски Федеративни Социалистически Республика Конституце (Керттерча Закона) проекта хьакъехьа.

Цу денах йола доклад вир РСФСР Конституце проект кийчъяра йолча РСФСР Лакхехьарча Совета Комиссе председатела, КПСС ЦК Политбюро членалла кандидата депутата М. С. Соломенцева.

Депутаташа вІашагІъеллар РСФСР Конституце проекта текст юххера а кийчъяра йола редакционни комисси.

Дувцаш долча дешах прении болаелар.

РСФСР Лакхехьарча Совета сесси дІахо болх беш я.

(ТАСС).

РОССИЙСКИ СОВЕТСКИ ФЕДЕРАТИВНИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА КОНСТИТУЦЕ (КЕРТТЕРЧА ЗАКОНА) ПРОЕКТАХИ ДЕРРИГАЧА ХАЛКЪО ИЗ ЮВЦАРА ИТОГЕХИ

РСФСР КОНСТИТУЦЕ ПРОЕКТ КИЙЧЪЯРА ЙОЛЧА РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА КОМИССЕ ПРЕДСЕДАТЕЛА, КПСС ЦК ПОЛИТБЮРО ЧЛЕНАЛЛА КАНДИДАТА ДЕПУТАТА М. С. СОЛОМЕНЦЕВА ДОКЛАД

(Йистедоалар. Долалур 1-ча оагIо тIа).

тIа мел дьанвараш Iалашъяьа йола ерриге социально-экономически, политически, наьха лоай бокъонаши паргIатонаши. Дуккхача бокъонашен паргIатонашен, цар чулоацамо, советски конституцеи тIа дIачIоагIъяьча цар тешшамеча гарантеша тешалеш хьахьокх классови кийсхо йоацачен нах боацабечен дунен тIа йоаца я хала я йиш йоаца а бокъонца йола сага эгва паргIатонаш социализмо Iалашъелга.

Республика хьалхарча Конституце тIа хьанзакхаь яшния гражданий бокъонаши паргIатонаши проекта тIа юса а юс, дегIа а кхуьл. ХьалхагIа хинначул йиззагIа белгалъдьй керттера политически наьха шоайн бокъонаш а паргIатонаш а, IиччахьалкхенаЙ общественни гIулакхашта доал деча, паччахьалкхен юкъарен моттигерен лоархIам бола законаши решенеши тIайеча гражданаша дакъа лацара бокъо чакхъяьккхаре дуккхача тайпарча средствоех пайда эцалга белгалдаьд.

Социально-экономически бокъоний чулоацам, белгалд аьнна, къахьега, салаIа, материальни Iалашбара бокъонаш дегIаончача социализма торонаша шер а яь, кIаьхий а яьй. СССР Конституцега хьежжа проекто дIакхайкаю дуккха керда конституционни бокъонаш: уналIено, чубаха фусамаш лорвара, культурана кагIдаьнарех пайда эцара гражданий бокъонаш.

СССР Конституцех вай юцача проектан нормаш сага бокъоний дунен халкъашта юкъерча пактай положенешка хьежжа хинна ца Iеш, дуккхача дакъе царел гаьнна дIахьалхашкахьа а яхай.

Сага лоархIамегIа йола бокъо — къахьегара бокъо Советски Союзе болх бе могаргмея дола сег хьабе болх хилараЙ Iалашъяь ах бIаь шу тIаргта ха я.

Экономически, социальни, культурни бокъонех йолча дунен халкъашта юкъерча пакто белгалдаьд нах боацаш алхха вай мехка образовани лула. Вай мехка образоване массе тайпаш, цу дакъе лакхара яр а йолаш, мах боацаш да. ХIана лукъагIча дакъе чакхдаьккхаь кагирхошка массашкахоний формаш дегIаккхувалатт.

Дунен халкъашта юкъера къахьегам вIаштIехьбаккхара Комиссие тIа белгалдаьчул бокхий хилацца ма Iача наха лейса гелара ха 5 шуь, кхалнаха — 10 шуй ха лохагIа йолаш оттадаьд советски закона тIа.

Проекта тIа дикка чIоагIъяьй бокъоний паргIатоний юридически гарантеш. ГIулакхаш тIарча наха даьр суде дIачутелара гражданий бокъо белгалъяьй, сийн эхь лорадара, нахари уналIенон лорара, сага шийн паргIатон рузкъен лорадара судагара гIо деха бокъо ло.

Керттера бокъонаши паргIатонаши дIакхайкхеш, проекто цунца цхьана хьагойт уж гражданаша шоай бокъонаш кхоачашъярах къоастае йиш йоацаш йолга. ХIеьта из кхетадеш а да. Декхараш кхоачашдар, законий, социалистически общежите правилай сий дар бокъонехи паргIатонехи пайда эцара санна йола социалистически демократе хилалза дрейоаца элемент я.

Социалистически демократи дIахо дегIайоалаяр айкха дийца да социалистически законности правопорядоки чIоагIъяра. Проекта тIа из положени оттаю политически система лоархIамегIа йолча принципай боараме.

Законность Iалашъяра керттера факташ я вай общественни паччахьалкхен строй, хадъеа Iаьдала дегIаена система. Къаьстта белхтохам тIабуз советски паччахьалкхен суд, прокуратура, чурча гIулакхий органаш, арбитраж санна йолча органашта, хIаьта мотта халкъа тIахьожама.

Къаьстта белгалдаккха деза сага сий дар, гражданий бокъонаши паргIатонаши лорадар, — ерригача паччахьалкхен органай, общественни организацей, гIулакхаш тIарча беррригача наьха декхар долга.

Законность лоргагIа да йоалийташ кхоачашъяр, паччахьалкхен партийни вахара ленински нормаш тIа латта правопорядок чIоагIа хилар, — политически экономически системай эффективность, гражданий правовой хьал меттаьа дарглоацаш хилара йола хилалза яргйоаца гаранти я.

IV.

Новкъостий депутаташ! Дуккхача къамех бола нах бахача Российски Федерацена бокъха лоархIам болаш да къамений паччахьалкхен устройства дешаш.

Вай мохк дегIаалара ерригача опыто къаьгга хьагойтар Коммунистически партен Советски паччахьалкхен кхоллаьрча Владимир Ильич Ленина кийчъь йола советски социалистически федерализма принципаш низ болаш хилар. ЦунгагIа хьайоагIа СССР Конституци а Российски Федераце Керттерча Закона проект а.

Мехка политически экономически система цхьоагIон ларда тIа коммунистически гIишлон хьалъеча СССР къамаши народностиши дIаши гаргаялара, советска общество социальни дакъе цаI хиларо къоастадар союзан юкъъеташ чIоагIъялза ярг ца хилар. Цунца цхьана СССР Конституце шерйир союзан республикай полномочеш, масала, ССР Союзе доалахье дIадехна дола дешаш къоастадеча дакъа лацара бокъо, СССР Лакхехьарча Советера законодательни инициатива бокъо царна тIехьа дIачIоагI а чь. Проекто йиззала теркалъю уж положенеш.

Цу тIа хьахьекхай, цунна юкъе автономни республикаш, автономни областаши автономни округаши хиларца юхаенна йола Российски Федерацен белгалонаш я.

Российски Федераце эрсий халкъаца вIашагIкхийттача дуккхача къамийн народностий вIаши тешаш хилар, вIаши гIулакхаш леладари гIо дари ленински къаман политика толамий къаьгга дола тешал да. Цунах хьахиннар да Советски Россе дерригa къамаш масе оагIорахьара экономически культурни дегIаьдкхар. Цунна къаьгга тешал ду автономни республикай халкъе боахам сихха дегIаахаро. Иштта, советски Iаьдала шерашка Буратски, Марийски, Татарски, Башкирски ахьиолчен автономни республикашира промышленни производство ззарзен кхы а дуккхагIен тIакхийттай.

Хьалха экономически дакъе республике этара тIехьайнсача районех яр автономни округаш, Цига баьрараш бериге а хIана бац аьнна юрташка бахл ах бар. ХIанз цхьайолча округашка дуккагIйола нах городашка бал. Уккхаза хьалъэттай Дудинка, Ханты-Мансийск, Анадырь, Салехард, Сургут санна йола городаш.

Советски Iаьдала шерашка 36 народноста юккъьаьца шоай къаьхат-йоазув хьахилар. ХIанз республике арадоах 80 оагIа меттала дола литература, шоашта юкъе шоай дуккхагга диллача масоех эзар сег совгIа водаца народностей меттала дара доаш.

Цхьанкха а юкъера дикка йоацаш ерригача автономни республикашкен автономни областашкен, автономни округашка долаш да къамая театраши кхийсена творчески коллективаши; моттигашкарча меттала чаккйоах радиов телевизионни передачаш.

1977-ча шерара СССР Конституци тIанид советски автономни формаш дегIаккхувалнярах бокъонаш шеръярах керда гIа баккхар да. Российски Федераце Конституце проекто йоашх Союзан Конституце тIара пу хьакъехьара положенеш. Шерау автономни республикай автономни областийн паччахьалкхени боахами гIулакхаш кхоачашдара хьагьехьара бокъонаш.

Российски Федераце къаман-паччахьалкхен устройстваца юхаенна йола кердача Конституце положенеш тIеерзаь я, вай социалистически Даьлен къамашта народностайтен юкъера гIулакхашта вIал латташ йола, дотагIален вIаши вежаррашха гIулакхаш лелабарен принципаш лорзагIа ца доалаш чакхъяхара.

Социалистически интернационализм советски наьха дунах-цIийх дIалета я, цунах хинна вай мохк коммунизм хьалъяра наьха тIа дерригIа дIахьалхашка ахар сихлеш бола бокххьонца йола материальни низ.

РСФСР Конституце проект вежараша йола союзни республикаш — Российски Федерацеи Украинеи, Белоруссеи, Казахстани, Молдави, Юкъерча Азе республикаш, Закавказьи, Прибалтикае — цхьа барттайна дезал ба яхачул тIа латт.

Социалистически доацача дунен дуккхача районашка къамен моастагIала ларда тIа ера конфликташ уттгечб хана вай, советски нах, къаьстта кураш ца йина дагIел; вай, советски паччахьалкхенах. Ленина кхьаьало, Коммунистически парте политика хIара халкъа, хIара республико вахара хьалитташ сийлаь-йоккхача Советски Союза йохаргйоацача цхьоагIонцен низацен вIаши тардеш къамаш даш хьоастдеьга Iалашдаьд.

Новкъостий депутаташ! Вай общества — машаречен хIаца хьакхоалачен, демократен гуманизмен общество. Советски Союз цIра дегIаахара цу белгалонашца хьагойт дунен халкъашта юкъерча политика цун хьисап а.

Шийн арахьара политически гIулакхаш чакхдоахача хана Российски Федераце хьалхе леладо СССР Конституце белгалдеча арахьарча политика деккарашен принципашцен. Лакхехьара Совет хьаьжийта хьачуеннача проекта тIа из положени законодательни дакъе чIоагIъяьй.

ЦаI йолча Советски паччахьалкхенах дIакъаста йиш йоаца дакъа хиларах тарра, Российски Федераце шийгара доагIар юкъъеккхуь цун политика дунен халкъашта юкъерча ерене чакхйоахача. Лакхехьарча Совета Президиумоа республикай Министрий Советон дакъа лоац ССР Союза арахьара политически функцеш кхоачашъяра. Цунна цхьана цар юкъарчал доацаш Российски Федераце шерагIа дунен халкъашта юкъерча гIулакхашта юкъе дакъа лоац, къамаши административни единицай — кхыча паччахьалкхений составерча республикай, штатий, лаьттай кулгалдеча органашца контакташ лелаю. РСФСР 80 совгIа министерствашен ведомствашен дакъа лоац доазол дехьарча мехкашца лелаеча экономически, Iилма-техникически, культурни гIулакхашца, царех дуккхачар дакъа лоац дунен халкъашта юкъерча организацей балха юкъе. Шерра дегIадаьхад вешал тессача городашцара, хIаьта иштта крайшцарен областашцарен бувзамаш.

Дерригача советски халкъаца цхьана республика къахьегамхоша дег тIара къадлоац КПСС а Советски паччахьалкхен а арахьара ленински политика. Из тIеерзаь я СССР-е коммунизм хьалъяра аттув бола дунен халкъашта юкъера хьалаш Iалашдара, социалистически мехкашцара вежарийха цхьана дийлацу гIулакхаш дегIаккхуварах дунен социализма позицеш чIоагIъяран. Вай арахьарча политически наьха массаэра белгало я къаман кортамукъале, социальни прогресс бахьанце халкъана лоьттабу къоасам хьалапар. Советски Союзо низаш тIаухийт ядерни тIема кхерам цIенбаь дIабахилара, кхоакам кIоаргбаран чIоагIбаран, герзашта доазув оттадаре а герзаш дIадаахарга доалара а. Тайп-тайпара социальни строй йола паччахьалкхенаши вIаши машаре даьара принцип кхоачашъяра лорзагIа ца боалаш тIалъа латт вай мохк.

Советски Союз, Коммунистически парте, КПСС ЦК, ЦК Политбюрос, Леонид Ильич Брежнева ше тIатеIIа а де лерхIачунга кхача гIерташ а къахьегарах укх тIехьарча шерашка дунен халкъашта юкъера климат дикка тоаде вIаштIехьдаьннад. Цхьабакъда дунен тIа хIанз а да шоай гIулакхаш чакхдоаха реакцен агрессен низош. Цар хьаьшу НАТО кхача цецхийн боегтакхоилаш арбу къубрчеш, тIема конфликташ хьео, герз Iоадела мизьаре доаз. США-и царча гIозарашча йиттиш дуккха наха лIалакбеча герза керда тайпаш хьадара укхаро мелдош.

Цо дIадех даим фе хулга, советски наьха машарера дахар лорадара цехаддаш йоахо оага. Социалистически Даьле лорайIга СССР Конституце тIа белгалдаьд дерригача халкъа гIулакх санна, хIаьта вай паччахьалкхен лоархIамегIа функцеех а лаьрхIай. Юнкъайта шуга хьачуеннача проекта тIа оттаду Российски Федераце вежарашта йолча кхыча республикашца цхьана мехка кхерамален обороноспособности Iалашъеча, СССР Герзашкара Низеш мел машачуйна кийчдеча дакъа лоацилга.

Вай республика къахьегамхоша чIоагIо ю из конституционни декхар дизза кхоачашде, шоай къахьегамца социалистически Даьлен дунен халкъашта юкъера позицеш чIоагIъяра, цун оборони низ чIоагIбара гIо де.

V.

Новкъостий депутаташ! Советски конституцей вахара йиш хьахьоакхаш йола наьха баштадика белгало: уж хьажхелай Коммунистически парте кулгалдеча доллаь, халкъий лаьтий дуъьа, хIаьта халкъо уж вахаре кхоачаш а ю.

Из вIаьхха а къаьста хьадехар республика керда Конституци кийчъеча Российски Федераце гражданаша шерре а творчески а дакъа лацаре.

Массанахьа — Заполярьергара Iаьржача форда берда йистошка, Калининградегара Сахалинагея Курильски гIайренашен кхаччалца — миллионаш болча наха теркам тIабайнйта Iоза а йир, укъа а йир проекта положенеш. Юкъара тираж 40 миллион экземпляр тарга йолаш Российски Федераце 29 къамийн народностей меттала централни а моттигерча а кепайоазон тIа араьяккхар проект. Из дIайовзийтачен пушна пропаганда ечен дакъа лаьцар телевиденен радиос.

330 эзар совгIа партийни организацей, къахьегама коллективаш собрани, юртий сходаш, нах бахача моттигашкара собранеш хилар, цига дакъа лаьцар 25 миллион совгIа сага.

Иттанаш эзараш хIаьккаьрт кехаташ хьачар Лакхехьарча Совета, депутатий, проект кийчъеча комиссе, паччахьалкхен органий общественни организацейн цIарагIа.

Дерригача халкъо проект юцаро хьадьекхар Российски Федераце къахьегамхой республика гIулакхаша чIоагIа хьашт долаш хилар, цар граждански бехктохама политически сакхетами.

Проект юцара итогаша ерригга бокъонаш лу Российски Федераце гражданаша из хьалдьцай аьнна але.

Къахьегамхоша чIоагIа къовбалдир проектана Союзни Конституце керттера положенеш юкъеяхьар, хIаьта иштта вай республика башхалонаш хьахьокхача проекта статьяшта шоаш раьза хилар хьахьехкар. Халкъа опытага кхайкаро торо хилийтар цунгара дуккха пайдане лоархIамен гIулакхаш хьаэца.

Проект юцача хана 50 эзар совгIа предложенеш тIатохари дар. Царех аьлдаракх юкъарчал доацаш Конституце чулоацамах да, уж тIаерзаьд цун цхьайола положенеш тоаяра. ХIаьта проект кийчъеча комиссена хетачох, тIема йиш йолаш а да.

Дуккхача тоадерийн тIатохарийн чулоацам Российски Федерацен исторически дегIайоалара оагIонаш Конституце тIа дикагIа хьахьекха хилийтарах латт. Советски Iаьдало Россе дерригача халкъашта тешшаме цхьатарра бокъонаш паргIата самоопределени ечна хилар, къахьегамхошта бокъонца йола демократически бокъонаши паргIатонаши ейна хилар белгалдакха ехаш предложенеш тIайнай. РСФСР вIашагIйоалаяро Российски Федераце дерригача къамаштен народносташтен шоай къамий башхалонаш а лоархIаш массе оагIорахьара уж дегIадоалалара дола дика хьелаш хьаделга Iалашдаь хилар Конституце тIа дIахьокхар лоаш замечанеш яьй.

Комиссена хетачох, уж лоархIаме предложенеш Конституце текста юкъеяха йиш йолаш я. Цар ларда тIа нийсъь я преамбула керда положенеш, хIаьта уж тIашаро торо хулийтаргъа вай республика дегIаяра чулоацами башхалонаши, Советски Союза Коммунистически парте ленински къаман политика дикагIа гучаяккха.

РСФСР Лакхехьарча Совета а цун Президиума дерригача халкъага юцайта кхьха законий проекташ уттаръь да Iеш Российски Федерацие паччахьалкхен вахара кхьлола лоархIаме дешаш а дувнийта уттаде йиш хилара хьакъехье предложенеш тIайнай. Из юкъоалхьад проекта кердача редакцена. Иштта, йиззагIа хьахьокхаргъа паччахьалкхенна доал деча къахьегамхоша дакъа лацарах йола демократически принципаш.

Дерригача халкъо дийнача керттерча дешаех цаI цар лаькъа депутатий Советий болх. Практико хьахьокх, Советаша общественни организацеша, къахьегама коллективаша вIаьхха бувзам а болаш болх беш хилар, актуальни дешаш гражданашка дувнийта уттаду, шоай активана уж юкъе уаз. Советаша новкъостал ду шоай лоIамеча общественни моттигашкарча организацей балха, дегIахувал йолча наьха общественни самодеятельность.

Проект юцача дакъа лоацаш кхьинча дуккхашета кетачох Советий вахара из лоархIама оагIув Конституце проекта тIа дIачIоагIйича бакъъяь я. Цу тайпара предложенеш йийсса хет ткона, хIаьта из къаьстта статья а яь хIана проекта текста юкъейиъьай.

Цхьаболча новкъостаьта бахьакха хет юртийн посёлкайн Советий сессеш гульара за кIезиг-дукха доаьийча.

Комиссена хетачох, бакъахьа да юртийн посёлкайн Советий сессеш шера алхашех кIезиггагIа йоалаш гульяра хьакъехьара положенеш ца хуцаш йитача, из дукхагIча дакъе Советий балха демократически нормашка хьежжа хургда.

Депутатий составага диллача юрташкарен посёлкашкарен Советаш дукха йоккхий ди, хIаьта массаэра комиссеш а дукха ди. Дукхьаь шоай сессешка цар коллегиально дуц боахамен, культура хьальерен лоархIаме дешаш, кхоачашбю тIальожама функцеш.

ЧIоагIа теркам тIаэзар РСФСР экономически социальни дегIайоалара Паччахьалкхен плана лелабача проекта карто. Цу дакъе къаьста гучадьяр партен паччахьалкхени экономически политика чакхъяккхара керттера инструмент санна йолча планированен лоархIам лакхбе обьективность хьашт долаш хилар.

Юкъейоалаь предложенеш вIашагI а теле комиссе проекта тIа белгалдаккхаза дартдоацаш лерхI СССР экономически социальни дегIайоалара керттерча декхарашкен лоттамашкен хьежжа республика территори комплекси экономически социальни дегIайоагIияге Iалашдар республикански плане гIа да лерхIар хилар.

Юкъейоалаю иштта республика плана цхьа дакъа целевой комплексни программаш хилара хьакъехьара положени.

Из да планированена программно-целевой методаш шерагIа юкъейоалаяра хьакъехьа парте XXV съездо дIадехараша хьежжа. ХIанз проекта тIа нийса хьальекха я доахкош дегIадоаладара плани, территореш экономически социальни дегIайоаладара плани, целевой комплексни программаш.

Юкъейоаланьа Российски Федерацие экономически социальни дегIайоаладара плана республика территоре тIарча союзни доалахьарча предприятей керттера хьокхамаш юкъедоаладара хьакъехьара положени.

Цу раздела статьяй кердача редакце белгалйоаккх паччахьалкхеч юкъарча хьаштий приоритет, йиззагIа хьахьокх планаш кийчъяра чIоагIъенна порядок. Кхы а лийсагIа регламент оттаю РСФСР Лакхехьарча Совете уж чIоагIъяйтара процесса.

РСФСР арахьарча политика балха практико хьалъеккхар республика Министрий Совета алхха кхыча мехкашкарча паччахьалкхенашца Iеш дунен халкъашта юкъерча организацешца а арахьара гIулакхаш леладара дакъе кулгалдара йола полномочеш чIоагIъянза яргйоацаш хилар. Из положени а иштта проекта юкъейиъьай.

Текста юкъейиххьад дерригача халкъо проект юцара итогашка хьежжа цхьадола кхы тайпа хувцамаш а. БIарча цхьанайнача тоадараш юкъедихьад 32 статьяна, хIаьта цаI кердар а юкъейоалаяьй.

Новкъостий депутаташ! Проект юцача хана ма-дарра аьнча соалха аьхки СССР Конституце проекта кепатехача хана шерра, бокъонца дерригача халкъо вай вахара лоархIамеча дешай хьакъехьа доладаь къамаьл дIахьодилъяр.

Хетаргахьа, эггара дукхагIа теркам тIабахийтеб къахьегама дешашта, из вIаштIехьбаккхар тоадарах къахьегама оасале лакхъярах. Боахлоша, колхозхоша, интеллигенце вахалашна дукха предложенеш тайпнай къахьегама дисциплина лакхъяра, кадраш цхьан дIачIоагIъяра, белгала аьнча, цхьан предприяте йIаьхача сана болх беча наха поощрени яра, пенсионерий къахьегамах пайда эцара хьалаш хьадара тIеерзаь. Хоадам болаш дола гIулакхаш белгалду кхалнахьа къахьегама хьалаш а болх вIаштIехьбаккхар а эргадоахаш тоадара.

Проект юцача материалашка дикка йоккха моттиг дIалоац гонахьара Iалам лорадарен гIалахь кхоамбеш пайда эцарен дешаша. Лаьттах лес санна пайда эцара, цун беркат лесиндаккхара хьакъехьара законодательни гIулакхаш чIоагIдар могаду.

Торговни, коммунально-бытовой, медицински, транспортни, культурни гIулакхаш цар тоадиза дарг ца диллара теркам тIабераьбу къахьегамхоша.

Дуккхача къамаьлашка письмошкен нийса белгалдоах бокъонаша законо лараIар дукхха дукхагIа болча граждана оамал а хиниа дIаоттар. Цудухьа къаьстта ла йиш йолаш дац общественни порядок телхаелга. Социалистически доалахьена тIаккхувдараша, стяжательствица, базар ерашка, хулиганствица, общественна духьаларча кхыча гIулакхашца лоьттабу къоасам чIоагIбарах дола доаш уттаду гражданаша.

Дукха предложенеш я дезал чIоагIбара, бераша кхетам балара даьй-нанойн бераша къамбеннача даьшта-нонашта гIо дареш хьахара бехктохам лакхбара тIеерзаь. Дукха пайдане хIамаш да бехача наха юкъе бу кхетама болх тоабара хьакъехьа.

Проект юцача хана тайпнна дукха а дукхагIа йола предложенеш шоай маIанга диллача, шеко йоацаш, нийса я, дукхагIча дакъе Конституце проекта принципаша ма-яххара а я.

Конституционни нормаш кIахо яшкара наькъагIа даха дезий-хьогI? Комиссена хетачох, из до эшаш дац. Конституци алхха закон хинна ца Iеш, Керттера Закон да. Цу тIа а общества вахара тайп-тайпара оагIонаш нийсъеш йолча ерригача правовой эктай юхьигаш.

Цунца цхьана дукха предложенеш дIаяхьарча законодательства тIа теркалъа йиш йолаш я, белгала аьнча, кердача Конституце ларда тIа тIаеца дезача законашка.

Шоай чулоацамга диллача кIана долаш долча законий положенешта тарлестаеш йола предложенеш а я. Из да хIанз лелача законодательствах пайда эцара болх тоабанза барг баь яьилга. Вай законаш эргадоахаш тоадеш, цар норман ларде лувцаш чIоагIбе беза Советий, общественни организацей, къахьегама коллективий организаторски, кхетам балара, боахама болх.

Комиссе кIезига къьачадац тоадам болча предприятешта, учрежденешта, организацешта, гIулакхаш тIарча наха критически замечанеш ел йола письмош. Цу тайпара критика йир дуккхача собранешка а. Уж замечанеш дIакхачийтай йоагIийоагIача министерствашка, ведомствашка, моттигерча Советий исполнительни комитеташка, гучадаьха кхоачамбоацараш дIадахара де мел доагIар де деза кар.

Шийн оагIорахьара республика Министрий Совето шийна доагIача дакъе тайпна предложенеш кхоачашъяра де дезар дергда.

Къахьегамхой письмоша, собранешка цар даьча къамаьлашта хьахьокх общественни гIулакхий мел чIоагIа бала кхоачаш уж хьож, производство вIаштIехьаккхара дерриг дешаш санна цар техникага, экономически социальни дегIаахаре саготагIа йола проблемаш цар нийса кхетаелга.

Вай республика паччахьалкхен общественни вахаре дерригача лоархIамегIа долча дешаш гражданашта хатар хьагойт проект юцара материалаша. Российски Федераце Советашта, ерригача паччахьалкхен органаштен общественни организацейтен дола шийн тайпара халкъа наказ хьахул парех.

Мукъаьба соца, новкъостий, Российски Федераце Лакхехьарча Совета шIерагIа дерригача халкъо проект юцача дакъа цул даьцаршта баркал ала, хIаьта цар производственни общественни балха тIа доккхий толамаш дахар лоаш лоаца бейкха.

Деза новкъостий депутаташ! Комиссена хетачох хьажа шуга дIаенна РСФСР Конституце проект республика конституционни дегIаахара хIанзарча этапо ма-яххара я, мехка Керттерча Закона тIа хьахьекхача халкъа лоIамга хьежжа я. Лакхехьарча Совето хьачуенна проект йийца а йийца Российски Советски Федеративни Социалистически Республика керда Конституци цхьан бартагIа тIаэцаргхилара тешам бола пурам да.

Шеко яц, Советски Россе къахьегамхоша республика вахарера из исторически событи Коммунистически партена, цун ленински Централни Комитета, гIоравьанне политически паччахьалкхени деятель, машари социальни прогресси бахьанце кIаьд ве лу къонсамхо новкъост Леонид Ильич Брежнев керте латтача Политбюрона гонахьа кхы а айхагIа кхотабаларна белгалйоаккхаргхилар.

Российски Федераце болхлоша, ахархоша, интеллигенце РСФСР керда Конституци тIаэцар белгалдоаккхаргда ленински парте XXV съезда исторически решенеш кхоачашъеча керда толамаш дахарца.

КОМСОМОЛА ЧIОАГIАЛЕ ПАРТИЙНИ КУЛГАЛДАРАХ ЛАТТ

КПСС ГРОЗНЕНСКИ ГОРКОМА XI ПЛЕНУМЕРА

Укх деношка хиннача КПСС Грозненски горкома пленуме дийцар комсомола партийни кулгалдеза тоадара хетадаь доаш. Цига «КПСС XXV съездо дIаделхараша хьежжа городской комсомольски организацена кулгалдара КПСС Грозненски горкомо беча болхах» аьнна 1977 шера 6 декабрера КПСС Нохч-ГIалгIай обкома бюро соцам кхоачашбара партийни организацешта хьалхашка латтача декхарех» яха доклад аьча парте горкома хьалхарча секретара Н. И. Семенова белгалдаьккхар Грозненча предприятешта шоашта юкъе цхьанкха тIехьъюсар йоацаш 1977 шу чакхдаккха аттув баларах, соахха баьча балхах города къахьегамхошта КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара хера тела ЦIе байрах алерах доккха комсомольцийн кагирхойн дакъа доалаш хилар а.

Докладчика а цул тIехьагIа къамаьлаш даьчар а хоадам болаш дийцар комсомола партийни кулгалдеза тоадара хIанзалца хьа даьчох а цу дакъе долаш долча кхоачамбоацарех а.

СССР кердача Конституце, КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленума решенеша а социалистически эхь шерагIа йоаржаяра тIахьехаш КПСС ЦК, СССР Министрий Совето, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмос а советски наьха чIоагIа хьнар айдаьча хьалхашка кастта хургйолча ВЛКСМ XVIII съездан комсомола 60 шу дизарай сийна мул боаккхаш а вай мехкарча комсомольцашен кагирхошцен цхьана Нохч-ГIалгIайчен къона нохале а. Цу дерриге кхы чIоагIагIа партена гонахьа кхотабаьб кагирхой. Тахан городской комсомольски организаце болх беш ва 1200 къона коммунист. Юкъьанцарча комсомольски организацей секретарашта юкъе хIанз КПСС членаши кандидаташи бараш 60,3 процент хул е шу хьалха хиннарел 11 процент дукхагIа. Городе парте хьейберацa юкъе 72 процент совгIа бараш ВЛКСМ членаш ба.

Вайцига йолаш я наставничество лелар, юкъарчал доацаш предприятешкей дешара комбинаташка гIоллен къоначa болхлоашта керда профессеш Iомадар, хьалхалаттачен коммунистически къахьегамен школай болх вIаштIехьбаккхар санна дола гIулакхаш дика оттадаь йола коллективаш. Цу дакъе белгалъяьккха йоагIа СССР 50 шу дизара шерагIча Грозненски химзавода, швейни производственни объединене, «Электроприбор» завода партийни организацеши боахамаш кулгалхойн. ХIара шера города 16 профтехучилище кийча бий предприятешна болх бе дIахьожабу эко эзар совгIа кагирхой.

Цунца цхьана, из аьлча далац профессионально-технически дешара системе гIолла болхлой кадраш кийчъелга эшача боараме вIаштIехьдоалаш ца хилар. Геттара яра латт яйгачен кхачани промышленноста, наха бытовой гIулакх деча а торговлен общественни кхачанг организацешта а кадраш кийчъяра доаш. Министерстваш, ведомстваш, профессионально-технически дешара управлене предприятей кулгалхой: кога гIирс беча фабрика (нов. Сагадов), ресторанийн кафейн треста (нов. Арсамбаев), столовей треста (нов. Агабеков) тIагIертта из гIулакх чакхдаккха лехкарейла ба.

Теркал ца дича далац дуккхача партийни, комсомольски организацеша, боахама кулгалхоша училищанена деша хиннахьен кхоачамболлашинкагий нах из хьежабелга, уж шеръелген дешара-производственни мастерскеш оборудованеца Iалашъелген, дешархой культурно-бытовой хьалаш тоадеза, мастерийн воспитательни состав чIоагIъелга ледара чакхдоаийхаш хилар.

Вай кхоачамбаь Iе йиш йоацаш да цхьайолча училищашка кхетама болх барен болхлой кадраш кийчъярен дакъе деш долчох.

ХIанз городе вIашагIъелла болх беш ерригa а 235 комсомольско-кагирхой коллектив я, алхха цхьан промышленносте, шоашта юкъе дуккагIбараш комсомольцаши кагирхойи болаш, 2 эзар бригада, смена йолаш я. Къаьстта из ала догIа Заводской, Ленински районех, гIишлошъеча организацеех, дуккхача торгех, «Грознефть» объединенех, швейникех, хьмбарех. Из иштта нийсденнад дуккхача партийни организацеша, боахама кулгалхоша пу хьакъехьа комсомольски организацеша ю предложенеш хьал ца лоацандаь, профсоюзни организацеш социалистически эхь вIаштIехьъяккхара лерттIа оарцагI ца йоалаьдаь.

ЧIоагIа терко е езам хIама да къонабараш балха тIа дIачIоагIбар, царна наставничество лелаяр. Дуккхача коллективашка хIанз леладеш да торжественни хьалашка кагий нах болхлой мугIарашка дIайийбар, професех йола конкурсаш чакхъяхар, тамагIа доаа инструмент царна дIалазар, кхдараш.

Тахан городера 3 эзар кадрова болхло, мастер, бригадир ва шоай йIаьхий балха опыт къоначарна дIалуш. Наставничество лелаелга дика оттадаьд СССР 50 шу дизара шерагIча Грозненски химически заводе, швейни производственни объединене, «Электроприбор» заводе, кхыйолча коллективашка.

—Тха коллективе 300 совгIа хьехамча ва кагирхой балхен вахарен гIулакхий йоахдоеш,—аьлар химзавода вокхааIноалча аппаратчика А. М. Медведева. Царна юкъе ба бригадираш, мастераш, сменайн участкайн начальникаш.

Цу дакъе дика болх «акхбоах «Красный молот» заводе а. Бакъда, хьехамчий болам боаржабеча карагIдьнараш кIезига дене а цу балха тIа хIанз а долаш долча кхоачамбоацараштен диза дисараштен пленума доагIашхой теркам тIаозаш дар цу завода электросварщика Х. А. Загаева дийцар. Цхьайолча цехашка из болх моттийта санна вIаштIехьбаккхаб. Хьехамчийн цар новкъостал доаттадераш хIанз а шоайла встречи декхараш тIазамза ба. ДоагIар даь дац кагирхой салоIам вIаштIехьбаккхара а, къаьстта общежитешка бахарий.

Чулоацамга диллача нов. Загаева даьча къамаьлаца дувзалуш дар СМУ-7 слесарь-монтажника К. С. Рашидова дийцар а. Укх пленуме ва кийчлуш из тохаш хиннав Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управленеа В. И. Ленина цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача заводен общежитешкара хьалаш. Завода общежите балхара цIабаьккхача кагийча наха салоIаран безаме ха дIаяхьарах мел эшар долаш да: столови, библиотека, душевойш, хоза сапаргIата цIенош. Из ала йиш яц гIишлошъерий общежитех. Уккхаза кагирхошта бийса яккха моттиг Iалашъярал совгIа кхы долаш хайра хIама дац.

Пленуме иштта хьагойтар кагирхошта лерттIа салоIама хьалаш вIаштIехьдахара ле эшараш, цу дакъе партийни организацей кулгалца города комсомольски организацеш бIарча хьайийцача укх тIехьарча хана дукхагIа теркам тIаахийта лаьнилга. Кагирхой раьза ба университетерча кино дезарий клуба, В. И. Ленина цIерагIча культура Дворецерча «Ритм» яхача кагирхой клуба. Къоначар безаме тIаэц комсомольски организацена вIаштIехьйоаха пленейн вокальни ансамблейн фестиваляш, ГТО нормаш дIакхара ю спартакиадаш. Цунца цхьана, белгалдаьккхар Н. Крупская цIерагIча культура Дворецен цхьайолча спортивни организацейн кулгалхоше комсомолаца лерттIа бувзам ца лоаттабелга, кагирхой симфонически концерташка, театрашка, музейшка кIезига ухаш хилар. Иштта, цига къамаьл даьча республикански краеведене музея директора Ф. И. Кудусовас аьлар, города школаша музейга кагирхошта интернациональни, патриотически кхетам балара хайра пайда эцац яздача пайдане дукха материал гулъенначa тха музее коллективни экскурсешка ахара гIулакхах дьяна.

КПСС Октябрьски райкома хьалхарча секретара Ю. В. Кузнецовен «Старогрознефть» НГДУ парткома секретара И. М. Павленковен шоай къамаьлаш хетадаьдар комсомола партийни кулгал лоаттадеча шоашта карагIдьнараш хьагойтара, дииза дисараш белгалдахара.

— Городьрча кагийча наха хIара шера 8 эзар совгIа лекцеш. Советски халкъа революционни, тIема, къахьегама сийлен моттигашка яьа Ерригсоюзни походе дакъа лоацаш хинна 46 эзар хIамига саги йоIи, — аьлар ВЛКСМ Грозненски горкома хьалхарча секретара А. Д. Калкова.

Пленуме белгалдаьккхар, кагирхошка идеологически болх вIаштIехьбоаккхача хана ленински урокаш, теоретически конференцеш, творчески дискуссеш, хаттарийн жоппийн сайренаш шерагIа юкъеккхуала езаш хилар.

Пленуме доагIашхоша цар хувцар кагирхошка бу атеистически, интернациональни болх чIоагIбенза барг ца хиларах. ХIанз а нийслуш я дина обрядаш чакхйоахача кагирхоша дакъа лоацаш. Шулаза саг яр-хьар чIоагIъеш, махкарий удабеш йола моттигаш.

БIарча хьайийцача кхетамбараш юкъе зуламаш кIезигдукха лаьгIлуш дале а кхерамеча зуламий цхьадола тайпаш лаккхдена моттигаш эмаро вай теркам лаьгI ца балийтара совгIа айбелга дIадех гIулакхо — керттерча дакъе из чулоацам болеш дар республика юстице министра заместитель А. Н. Кетинова даь къамаьл.

Пленумо дIахо йолача хана партийни кулгалдеза тоадарца города комсомола хьацара денала кхы а айдара тIаберзабаь соцам тIайийцар.

Пленумо организационни дешаш а дийцар. КПСС горкома административни торгово-финансови отдела заведующелла мукъаваьлийтар А. А. Асхабалиев. Административни торгово-финансови отдела заведующелла чIоагIвир И. Н. Баранов.

КПСС горкома бюро членалле хержар Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене СМУ-7 начальник А. А. Турпалов «Старогрознефть» НГДУ РИТС оператор А. Н. Клименков.

С. МАЙСИГОВ.

Кхоана — космонавтика Ди

ХIара шера вай махка дезду Советски Союза гражданина Ю. А. Гагарина эггара хьалха советски космически кеманца космически аренашка цикъ баьхна. Советски Iилма, техника, промышленность толехна, кхиъна болаш хилара тешаш деш хIама хилар цу маьхьах. Коммунистически парте, Советски правительства боккха доархIам беш леладу космически толкамий советски программа кхочашъяра гIуллакх. Хан-ханехьа спутникаш, кеманш, станцеш урагIа ухийташ хиларо тешаш ду советски космически техника хадданзе дегIайоагIаш, тоалуш хилара.

СУРТАШ ТIА: СССР летчик-космонавт Ю. Гагарин, академик С. Королев (1961 шера, вай бетта): «Сийле хийла советски Iилманa!», аха художника А. Соколова плакат. «Плакат» аха издательство.

ТАСС фотохроника.

СЛАВА СОВЕТСКОЙ НАУКЕ!

ТIЕХЬАДОАЛАШ ЛАТТ КОМСИЙ КХАШКАРА БАЛХАШ

МагIалбикерча совхозашка мишта пайда оц бIаьстенах, мишта вIаштIехьдаьхад комсий кхашкара балхаш хьожаш хилар укх деношка «Сердало» газета рейдови бригада.

Эггара хьалха тхо кхаьчар «Луч» совхоза кхашка. 611 гектара тIа я цу боахама комсаш. Уж ерригаш тIера лаьтта дIададьккха хьегучаяьхай, 450 гектара тIара комсаш еIа баьнийб укхаза кIнналехьа. Комсий кIотаргаш ца латаш йисача моттигашка керда комсаш дIайогIаш ба цхьоалагIча отделенера болхлой.

400 гектар дIалоац дIаегIа цхьа шу даьнна йолча комсашка. Ханнахьа комсаш ца латаш йисача кердаяраш тIейогIаш я трактористa М. Кузьминова цхьа агрегат. Цунца ших саг ва механически кIоагаш доахаш, кхоъ комсий саьргаш Iочудоргiаши кхы кхоъ лаьтта тIахьекха уж дIакъовлеш ба. Дика дIабода болх.

Цхьабакъда сана латт тIехьабала йиш йоацаш бола пхьаьккха болх — комсаш йоIилга. 130 гектара тIа мара баьбац из болх. 270 гектара тIара комсаш хIанзчул тIехьегIа яIа еза я. ЧIокак еттIалехьа йистедаккха деза из гIулакх.

— Болхлой тоъам тхоаш, — йоах отделене управляюще А. И. Алиева. — Тахан хьабаьккха болхлой комсаш дIайогIа дIвоттабаьб. Комсаш еIа саг вац...

Ала деза, лерттIа болх бара эша хьалаш отделене вIаштIехьдаьхаяга. Болхлошта бийсаш яха, салаIа моттигаш кийчъяьй, дика столови, йиййхача хана лувча пуш, хоза кийчъяь цIе уголок я. Кхоа хьалтеха совхоза, отделене, бригадий социалистически декхараш да. Кердаьккхай гойтара егитаца.

ДIаегIа кхоалагIа шу долаш 300 совгIа гектара тIа комсаш я шоллагIча отделене. Ахаш тарггa комсий кIотаргаш ца латташ йиса ийлха в, хIаьта а хIанзалца кердаяраш тIайогIара цхьаккха хIама даьдац. ТIадоагIача шера комсаш чуэца езаш да уж кхаш вланига диллача, комсий кIотаргаш ийлха хиларга хьежжа шейингIа хургба цар йоуекъам.

Комсаш дIаехка шпалераш оттае езаш я отделенера ерригa плантанеш. Ши агрегат яр цига тхо кхаьчача из болх беш. Кхаь дийнакьа цар бIоагIий дIадегIад 12 гектара тIа. Соакха оттаьр а лаьрхIача 100 гектар мара яц оттаь шпалераш, 200 гектара тIа хIанзчул тIехьагIа оттае езаш я уж. ХIаьта вай бутт кхатIаккхачалехьа чакхбаккха безаш а ба из болх.

ДоагIача тайпара дика чакхдаьккхадац шоллагIча отделене лаьтта кIалхара комсаш хьегучайоахилга я. Дукха моттигаш я лаьтта бокъонца комсий кIотаргаш хьегучаяханза.

«Кавказ» совхозе керда комсаш дIайогIаш боахи. Укх бIаьстк 150 гектара тIа дIа-

РЕЙД

йогIа еза уж. Цу гIулакха мел эшар долаш да боахаме. ХIаналехьа 40 гектара тIа керда комсаш дIаегIай. Дика вIаштIехьбаьккхаб из бехктохаме болх. Комсаш дIайогIача совхоза новкъостал деш бар Вознесенскерча газ чакхйоахача заводера болхлойи школашкара дешархой.

Совхозера комсаш лаьтта дIададьккха хьегучаьяьхай. Цхьабакъда цIена баьбац из болх. Тхо хьожача 50 гектара тIа дукха кIотаргаш яр вIалла хьегучаяханза, хIанзчул тIехьагIа кулг-кара тIера лаьтта дIададьккха хьегучаяха езаш. Из болх беш цхьаккхо а саг вацар.

Иштта тIехьадоалаш латт цу совхозе комсаш йоIилга а. 600 гектарах 30 гектар мара еIаяц таххьалца. 70 гектара тIа мара чакхдаьккхадац ийлха йолча керда комсаш тIайогIилга. ХIаьта а керригача комсий кхашка цхьа тхьаьх кхалест мара яцар де деза балхаш деш.

М. Горьки цIерагIча совхозе дика чакхдаьккхад 449 гектара тIара комсаш лаьтта кIалхара хьегучайоахилга. ЛерттIа дика дIахьо комсаш йоIилга а. Цхьабакъда дIакодола балхаш ледара лел. 12 гектара тIа мара ца латаш йисача моттигашка керда комсаш тIаегIаяц. Совхозера дерригa кхаш комсий кIотаргаш ийлха йолаш, кердаяраш тIайогIа езаш да.

Комсаш хьалъехка шпалераш оттае езаш я хьалхагIа комсаш дIаегIа 103 гектар. Цхьабакъда таханалца шпалераш дIаоттаяьяц 25 гектара тIа мара. ТIехьадолар кхерам болаш да балхаш.

Районе комсаш лелаеча эггара хьаьха дIадоалаьа «Малгобекский» совхозе. Укх шера планах хьувкъам бале безаш я совхоза 257 гектара тIара комсаш. 500 тонн пачхьалкхена дIаяла езаш ба совхозера болхлой. ХIаьта а комсий кхашкара бIаьстан балхаш чакхдоахача эггара дукхагIа кхоачамбоапараш да «Малгобекский» совхозе. ХIанз а тIера лаьтта дIадаьккха хьегучаяханза латт 50 гектара тIара комсаш. Уж хьегучаяьхача кхашка а цхьаццайолча моттигашка комсий мугIараш яа лаьтта чIоагIдаьна гIайнаш да, уж дIадахара дукха кара къахьега деза. ДIадахача шерашка комсашта лерттIа Iуналца дар бахьан долаш комсий кIотаргаш телхай дукхача моттигашка, хIаьта 65 гектара тIара комсаш ейна дIаяьннай.

Шпалераш оттаяь хьалъехка езаш я хьалхагIа дIаегIа комсаш. ДIадахача шерашка оттаяьй из 270 гектара тIа. Пенсача 165 гектара тIа укх шера оттае еза. ЧIоагIа ледара лел совхозе из болх. ХIаьта хьалха оттаяьр тоаелга вIалла дIа а доладаьяц. Из бахьан долаш тIехьадоалаш латт комсаш шпалерах хьалъехкилга.

Совхоза комсаш лелаеча отделене йиъ бригада я. ХIара бригаде 25—30 саг ва балха хила безаш. Цхьабакъда хIанз бIаьстан балхаш сихденнача хана бригадера 8—10 саг мара вац балха араволаш. Цу деша латкъаш ва отделене агроном Химатханов Махьмад.

— ХьалхагIа дIаегIача комсех а хIанзчул тIехьагIа яIа езаш 168 гектар я, — йоах цо, — болхлой ца хилар бахьан долаш тIехьабоалаш латт болх.

Комсий кхашкара бIаьстан балхаш чакхдоахача дукха кхоачамбоапараш да районерча вокх совхозашка а. Масала, укх шера шпалераш оттаяь хьалъехка езаш я Г. Ахриева цIерагIча совхозе 80 гектара тIара комсаш. Таханалца цу гIулакха цхьа бIоагIа бегIабац. Иштта «Ингушский», «Советский» совхозашка а тIехьадоалаш латт ийлха йолча комсаш тIайогIара, комсаш яIара балхаш.

Керттера бахьан, лакхе дийцача тайпара, болхлой ца тоъар да. Белгалдаккха деза районерча юрташка цхьаннахьа балха йоацаш дукха нах хилар. Юрташкарча Советий а совхозий а кулгалхоша берригa бехк вах оарцагIбаха беза комсий бешамашкара балхаш ханнахьа чакхдахара. Городерча предприятеша новкъостал де йиш я совхозашта. Цхьабакъда таханалца юртахошта новкъостал деш аьхха газ чакхйоаха цхьа завод мара яц.

Ханнахьа кхоачаш ца деш дисар тIехьагIа меттаоттаде хагагIа хургда.

Рейдови бригада: Л. ЯРАХМЕДОВА, юртбоахама управлене йоккхагIолча агроном, Д. МИРОНОВ, МагIалбикерча халкъа тIахьожаяш городской комитета председатель, А. ХАРСИЕВ, «Сердало» газета соб. корр.

СовгIаташ даькъала хилда шун!

1978 шера 23 мартерча СССР Лаккхехьарча Совета Президиума УказагIа 1977 шера плани тIайна социалистически декхараш кхочашдеча толамаш дахарах Къахьегама Сийлен III степена ордени СССР медалаши еннай СССР мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьтта химически промышленноста Министерства объединеней, предприятей, организацей болхлойн мастерийн йоккхача группана, цу дакъе Нохч-ГIалгIай АССР гIолла:

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Братерский Юрий Александровича — «Нефтехиммашчасть» яхача завода токара.

Бутаев Федор Никитовича — «Грознефтеоргсинтез» яхача производствении объединене компрессорий машиниста.

Егорова Мария Ивановнана — «Грознефтеоргсинтез» яхача производствении объединене оператора.

Исраилова Сайхат Сулейманована — «Грознефтеоргсинтез» яхача производствении объединене оператора.

Коваленко Виктор Ивановича — «Грознефтеоргсинтез» яхача производствении объединене воккхагIолча мастера.

Комаров Михаил Федоровича — «Грознефтеоргсинтез» яхача производствении объединене оператора.

Константинов Александр Афанасьевича — «Грознефтеоргсинтез» яхача производствении объединене оператора.

Негодаев Евгений Леонидовича — «Грознефтеоргсинтез» яхача производствении объединене оператора.

Олейник Мария Михайловнана — «Грознефтехимремстрой» яхача треста № 3 йолча специализировании ремонтно-гIишлон управлене штукатура.

Перепелицына Анна Михайловнана — «Грознефтеоргсинтез» яхача производствении объединене оператора.

Сергеева Лидия Владимировнана — «Грознефтеоргсинтез» яхача производствении объединене оператора.

Смирнов Геннадий Ивановича — «Грознефтеоргсинтез» яхача производствении объединене аппаратчика.

Трусина Валентина Степановнана — «Грознефтеоргсинтез» яхача производствении объединене оператора.

Ушаев Султан Джабраиловича — «Грознефтеоргсинтез» яхача производствении объединене слесара.

Чикуев Султана — «Грознефтехимремстрой» яхача треста № 4 йолча специализировании ремонтно-гIишлон управлене бетонщика.

Шагров Николай Андреевича — «Грознефтеоргсинтез» яхача производствении объединене оператора.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Валуйская Нелли Семеновнана — «Грознефтеоргсинтез» яхача производствении объединене оператора.

Герасина Клавдия Васильевнана — «Грознефтеоргсинтез» яхача производствении объединене компрессорий машиниста.

Ремезов Иван Михайловича «Грознефтехимремстрой» яхача треста механизаце управлене слесара.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Джабаев Паша Арбиевича — «Грознефтеоргсинтез» яхача производствении объединене слесара.

Зыза Татьяна Алексеевнана — «Грознефтеоргсинтез» яхача производствении объединене оператора.

Кадыров Абдул-Мажид Хусаиновича — «Грознефтеоргсинтез» яхача производствении объединене оператора.

1978 шера 28 мартерча СССР Лаккхехьарча Совета Президиума УказагIа 1977 шера плани тIайна социалистически декхараш кхочашдеча толамаш дахарах Къахьегама Сийлен III степена ордени СССР медалаши еннай СССР ийгачей кхачани промышленноста машинашъи бытовой приборашъи ечa Министерства объединеней, предприятей, организацей болхлойн мастерийн йоккхача группана, цу дакъе Нохч-ГIалгIай АССР гIолла:

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Асаев Гелавена — кхачан промышленноста машинаш еча Аргунски завода слесара-инструментальщика.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Садулаев IабдулКерима — кхачан промышленноста машинаш еча Аргунски завода электросварщика.

1978 шера 24 мартерча СССР Лаккхехьарча Совета Президиума УказагIа 1977 шера плани тIайна социалистически декхараш кхочашдеча толамаш дахарах Къахьегама Сийлен III степена ордени СССР медалаши еннай СССР приборостроение, автоматизаце средствай, управлене системай Министерства объединеней, предприятей, организацей болхлойн мастерийн йоккхача группана, цу дакъе Нохч-ГIалгIай АССР гIолла:

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Конкин Анатолий Дмитриевича — «Промавтоматика» яхача Грозненски Iилман-производствении объединене опытни завода слесара.

Назаров Владимир Ивановича — «Оргтехника» яхача Грозненски производствении объединене «Электроприбор» яхача грозненски завода токаре-расточника.

Панюшина Татьяна Федоровнана — «Оргтехника» яхача Грозненски производствении объединене «Электроприбор» яхача грозненски завода сборщицана.

Сапаров Алхазур Усмановича — «Оргтехника» яхача Грозненски производствении объединене «Электроприбор» яхача грозненски завода наладчика.

Шихоецова Нина Иосифовнана — «Оргтехника» яхача Грозненски производствении объединене «Электроприбор» яхача грозненски завода монтировщицана.

1978 шера 23 мартерча СССР Лаккхехьарча Совета Президиума УказагIа 1977 шера плани тIайна социалистически декхараш кхочашдеча толамаш дахарах Къахьегама Сийлен III степена ордени СССР медалаши еннай СССР гIишлон материалий промышленноста Министерства объединеней, предприятей, организацей болхлойн мастерийн йоккхача группана, цу дакъе Нохч-ГIалгIай АССР гIолла:

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Гуков Хазрет-Али Хабаловича — «Чеченоингушстройматериалы» яхача производствении объединене Старопромысловски кирпичаш еча завода погрузчика водителя.

Кавая Наталья Семеновнана — «Союзавтоматстром» яхача Еррисоюзни Iилма-производствении объединене Грозненски опытно-экспериментальни завода гальваника.

Степанова Валентина Александровнана — «Союзавтоматстром» яхача Еррисоюзни Iилма-производствении объединене Грозненски опытно-экспериментальни завода мастера.

Шмалева Раиса Семеновнана — «Чеченоингушстройматериалы» яхача производствении объединене Гудермесски кирпичаш еча завода лоабет кийчбечоа.

Юнусова Малкан Абусолтовнана — «Чеченоингушстройматериалы» яхача производствении объединене гIишлон материалий № 2 йолча Грозненски комбината кирпичаш уоттаечоа.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Веляев Григорий Андреевича — «Чеченоингушстройматериалы» яхача производствении объединене гIишлон материалий № 1 йолча Грозненски комбината оборудоване наладчика.

1978 шера 24 мартерча СССР Лаккхехьарча Совета Президиума УказагIа 1977 шера плани тIайна социалистически декхараш кхочашдеча толамаш дахарах Къахьегама Сийлен III степена ордени СССР медалаши еннай СССР бувзама Министерства объединеней, предприятей, организацей болхлойн йоккхача группана, цу дакъе Нохч-ГIалгIай АССР гIолла:

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Галаборшев Махьмада Мусайна — Назрановски района бувзама узела электромонтера.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Хайбуаниа Лидия Дмитриевнана — Грозненска почтамта оператора.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Амазаев Халит Кантаевича — «Связьстрой-2» яхача треста № 209 йолча дIа-юха лелача механизировании колонна мастера.

1978 шера 24 мартерча СССР Лаккхехьарча Совета Президиума УказагIа 1977 шера плани тIайна социалистически декхараш кхочашдеча толамаш дахарах Къахьегама Сийлен III степена ордени СССР медалаши еннай СССР машиностроения Министерства предприятей, организацей болхлойн мастерийн йоккхача группана, цу дакъе Нохч-ГIалгIай АССР гIолла:

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Белимова Дарья Николаевнана — Грозный станце дежурнана.

Бачаев Аликсолтан Эзбулатовича — Гудермесерча вагонийн депо осмотрщика.

Джабраилов Абдул-Вахида — дорУРСа «Джалка» яхача совхоза тракториста.

Карпенков Иван Кирилловича — Грознерча локомотиви депо машиниста.

Маленкая Ефросинья Дмитриевнана — Гудермес станце сигналисткана.

Москаленко Владимир Ивановича — сигнализаций бувзамен Грозненски дистанце электромеханика.

Мусхаджиева Халимата — вайн Гудермесски дистанце монтера.

Прокопов Владимир Ильича Гудермесерча локомотиви депо мастера.

Ясаев Муса Усмановича — Грознерча вагонийн депо промывальщикай бригадира.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Алборгиева Бероевкай ВакIидата — Назрань станце сигналисткана.

Осмоловский Александр Ивановича — Гудермесерча локомотиви депо машиниста.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Кабанов Сослан Урузмаговича — Гудермесерча локомотиви депо машиниста гIоьчана.

Магомедова Кусена — Къилбаседа - Кавказски машинийн № 3 йолча машинийн станце монтера.

1978 шера 27 мартерча СССР Лаккхехьарча Совета Президиума УказагIа 1977 шера плани тIайна социалистически декхараш кхочашдеча толамаш дахарах Къахьегама Сийлен III степена ордени СССР медалаши еннай СССР гражданский авиане Министерства объединеней, предприятей, организацей болхлойн мастерийн йоккхача группана, цу дакъе Нохч-ГIалгIай АССР гIолла:

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Луганский Геннадий Константиновича — хлепальщика.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Азанов Петр Ивановича — грузчика.

1978 шера 23 мартерча СССР Лаккхехьарча Совета Президиума УказагIа 1977 шера плани тIайна социалистически декхараш кхочашдеча толамаш дахарах Къахьегама Сийлен III степена ордени СССР медалаши еннай СССР хьуни дахчах хIамаш еча промышленноста Министерства объединеней, предприятей, организацей болхлойн мастерийн йоккхача группана, цу дакъе Нохч-ГIалгIай АССР гIолла:

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Турчанинова Мария Фроловнана — «Терек» яхача производствении объединене отделочнический бригадира, гор. Грозный.

Цуев Сердалами Имаевича — «Терек» яхача производствении объединене слесара-наладчика, гор. Грозный.

Чаиева Зайдата — «Терек» яхача производствении объединене станочницана, гор. Грозный.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Махлагина Анна Ильинична — «Терек» яхача производствении объединене фанерщицана, гор. Грозный.

1978 шера 24 мартерча СССР Лаккхехьарча Совета Президиума УказагIа 1977 шера плани тIайна социалистически декхараш кхочашдеча толамаш дахарах Къахьегама Сийлен III степена ордени СССР медалаши еннай транспорти мехкдаьтта продуктай Iалашъяре йолча объединеней, предприятей, организацей болхлойн мастерийн йоккхача группана, цу дакъе Нохч-ГIалгIай АССР гIолла:

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Гриднева Людмила Акимовнана — Грозненски наливной станце оператора.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Назаренко Нина Яковлевнана — металлически тара Грозненски завода станочницана.

ГIишлонхой балха итогаш

Республика Статистически управлене итогаш яьй 1978 шера хьалхарча квартале подрядни гIишлошъеча организацеша беьча балха.

Еррига республика дьайнача подрядни организацеша хьалхарча квартале шоай низаца даь гIишлон балхаш 42,2 миллион сома маьхьа да, квартала план 104 процент кхоачашъяьй.

Подрядни балхаш дара квартальни план лакха тIехкхоачашъяьй гIишлошъеча управлене, «Грознефтехимремстрой», «Чечингсельстрой», «Чечингушремстрой», «Чечингазстрой» трестий, «Чечингушводстрой» гIишлошъеча управлене, «Чечингазтоцпор» управлене коллективаша.

ХIаьта дукха лочаь хаьдаллеш декхар тIадисад «Севкавнефтегазстрой» объединене гIишлошъеча управлене коллективашта. Хьалхарча квартала план 77 процент мара кхоачашъяьяц. Соакха хьалхарча квартале даьрех 26 процент кIезигагIа да укх шера цу юкъа даь балхаш.

ПРОФСОЮЗНИ ВАХАР

ХIАРАНЕ ГIУЛАКХАШ БIАРГА КIАЛ ДА

КПСС XXV съезда решенешца юзаенна я вай парте халкъа хьал-торо лакхъяра из йола йоккхо. Уж декхараш кхоачашдеча доккха дакъа кхоач бахача наха гIулакхаш деча индустрега.

Декхараш кхоачашде бете служба оарцагIъяккхар дуцьа КПСС ЦК-ас 1977 шера 3 февралехь соцам баьб заказаш дикагIа кхоачашдаларах гIулакх дара культура лакхъяран бахача наха бытовой гIулакхаш деча РСФСР Министерства балха хьаьжехьа.

Парте хIадийхарашка хьежжа тха комбината болхлоша шерра болх дIаболабаьб эффективность лакхъяра, деча гIулакхий дикали культурей тоаяра темпаш сихъяра. Цу гIулакха соакха шерра йоаржайир иттаагIча пятилетка 2-ча шера план хинал хьалха кхоачашъяри Сийлахь - боккхача Октябрь 60 шу дизара дахка ма-доаттIара пакъадахара дуцьа лелаю социалистически къ.

Масала, 1977 шера товарни продукци маьхьала ихкхера план 10 октябрь хьатIаотташ кхоачашйир. шу чакхдоалаш планах совгIа маьхьала ялкхар 145 эзар сома маьхе продукци, кIаьта бахаче наха бытовой гIулакхаш дара план 20 февраль хьатIаотташ кхоачашйир, планах совгIа 22 эзар сома маьхьа гIулакхаш дир.

Бахача наха деча 22 тайпара гIулакхах планаш социалистически декхараш кхоачашдаьа 18 тайпана.

Тха комбинатерча бIаьш болхлоших дакий бIаргчача коллективаш тIехдика хьожамаш а долаш чакхдаьккхар на шу. Царех я Карабулак посёлкера, тIехьарча шин квартала итогагIа хьалхара моттиг яьккха № 3 йола ателье — заведующи йоа. З. Ф. Цечоева. Тха коллективера хьалхалатта берригa къахьегамхой бувцa эттача — уж сов дукха ба, хIаьта а царах цхьабераш бувцанза баргбац.

Гапархоева АртагIа Хамиет — закройщика. ТIехьанахьа дувладу бараькаш тига мастер йолаш 1967 шера балха ера тхо долча. цуя тIахьагIа ших тайпа декхараш кхоачашдеш а ийнай, цхьабакъда фунагIа дой а, цо деш мел дола хIама тIехдика, куц хоза долаш кул. ЛерттIа къахьегарах, ший болх дукха безаш хиларах комбината кулгалхоша закройщикий курсашка город Дона тIарча Ростове деша яхийтар из, хIаьта хIанз, уж курсаш йистеаьхачул тIехьагIа, закройщикалла болх беш я. Ший социалистически декхараш даим 110—115 процент а тIехдика а кхоачашду цо. Тийга яь хIамаш гойташ районе хиннача конкурсе хьалхара моттиг а яьккха, 1977 шера сезоне дикагIа йола закройщица аха цIи елар цунна.

1969 шера цхьаккха специальность а йоацаш массови пошива цехе балха ера Саутиева Сайта Рукъет, цхьабакъда берригаш а кхо бутт мара эшаезар цуя болх геттара дика а беш, норманаш кхоачаш тIехкхоачаш яра. Вицалца бIаргаьежа дог доагIар Саутиева Рукъета цо болх беча хана. соалар ха деш. доагIа-доагIача тайпара, саббарагIа детта кулгаш. Цхьа ха яьккхача гIолла № 1 йолча ателье партной ученицалла балха дIахьожайир из. Ше хержа професси дукхаезаро, болх тешаме дика кхоачашбеш хиларо новкъостал даьд кунна швейника чоалхане професси лоацача хана Iомаяра. Цхьабакъда мастера Саутиевай боъдолца йола талант хьагучаьлар 4 бетта курсаш чакх а яьха № 3 йолча ателье закройщикалла болх бе из йолаенача хана. Цуя моделаш тIара хьаь хIамаш белгалйоал куц долаши товши хиларца. Р. Саутиевас хьинаре дакъа лоац бараькай моделий массе а конкурсе, хIаьта даим хьалхара моттигаш а йоах.

Райбыткомбинате дукха ба кагирхошта хьехам телараш, хIаьта а комбинате 15 шу совгIа болх беча хьехамчех Высочинская Мария Степановнаи Хопейко Валентина Федоровнаи дувцаргда аз. Итташ кагирхой ба шоаш хержа професси дукхаезаллара цар новкъостал даь, дукхадеза гIулакх Iомадаь, хьаьнала къахьега Iомабаь.

Шена къахьегараи тIайна социалистически декхараш кхоачашдарахи йоа. М. С. Высочинскаянен В. Ф. Хопейкоэ Къахьегама Шеча Байрака орденаш еннай.

Юбилейни шера хьалхарча вах бетта баьча балхах хьажинараьшка хьежачул тIехьагIа, тха коллектива районе эггара дикагIа а лаьрхIа, хьалхара моттиг хьожайийо кунна. КПСС райкомен райисполкомен кхара тела Шеа байракх я хьа. БIаргчача шера баьча балха итогашка хьежача, болх дика баьрт я лаьрхIа, Сийлен грамота еннай цунна.

Тха коллективаца цхьана гIа боаааш йола тха комсомольски организаци а (секретарь Реутова Мария). Укх тIехьарча 4 шера районе хьалхара моттиг лелаю цо. Бокъонца йола производства резерв лараIа вагаргболаш ба комбината комсомольцаши хагирхойи.

Моттигерча комитето, парторганизаце, администраце хан-ханнахьа итогаш ю къастъ къастача болхлоша лелаеча ухьа, бIаргчача цехашка хIара квартале. Хьалхалаттача коллективаша райбыткомбината царара кара тела Шеа байракх лу, иолия арахеш, хьалхалаттех тIакьайнсах коллективаш белгал а йоахаш.

Яхьа итогаш еча хана къаьстта чIоагIа уйла тIайоахийт оаха деча гIулакхай дикален культураней, къахьегама а бытовой а дисциплинан. Масала, 1977 шера 4 кварталан хьожаш эггара лакхагIа дар № 1 йолча ателье коллективе, цхьабакъда из заказчико лоткъош яр, цудухьа хьалхара моттиг кхыча коллективана дIаяла йийзар цун.

Профсоюзни комитетои цехкомашеи чIоагIагIа болх бу къахьегамен бытовойи дисциплина чIоагIъяра, заказаш дикагIа кхоачашдайтара. Харцахьа хIама даь хIара моттиг моттигерча комитета, цехкома масаламашка, новкъостий суде юц.

Бахьан а доацаш балха ца баьккарах, планови заданеш кхоачаш ца ярах бийцар Журавлева Светланаи Цыганова Надеждеи, бытовой дисциплина телкарах — Колесникова Валентинеи, Мочалов Михаили, Лущенко Константини.

Коммунист Г. Н. Янов керта леттача халкъа тIахьожама комитетана ойха бувзам а болаш болх бу моттигерча комитето. Заказаш мел дика кхоачашду, тIайна социалистически декхараш кхоачашдой, къахьегама дисциплина, бахача наха гIулакхаш дара культуре мишта хьожаш 1977 шера 100 совгIа тохкам баьб.

Масала, планови заданеш цIенксе а кхоачашъяпар нарикмахера Цыгаева Вероc. Тохкам баьчул тIехьагIа гучадаьлар, цо ший гIулакх тоаса а тешам боацаш а лелаеш хилар. ХIоаз план кхоачашъенай из. Баьча балхах хьайийдаь ахча ший ханнахьа хьачутелаш оамал яцар фотографе Акоп Балаяна, хIаьта хIанз иза а иштта тоавенна. Бытовой цIа доалаш бар электросварщикаш, хIаьта хIанз из долаш да.

Администрацеца цхьана цу дешашка хьожаш я моттигера комитет, цхьабакъда кхоачамбоацараш кхы а да заказчика оагIонгахьара а, цехашка (трикотажнии специальнии) гоTта я, материалаши кхийоле беданаши тIаккхалац. Профсоюзни организаце ший хур-могар ду уж кхоачамбоацараш тIехь-тIехьа кIезигагIа хилийтара.

Бахача наха эша гIулакхаш дикагIа дара, заказаши кхыдола гIулакхаши дикагIа кхоачашдара, деш дола гIулакхаши кхоачашду балхаш дIагойтара Сунженски райбыткомбината кост-коста тийна яьхаш трикотажнии хIамашка хьажараш-конкурсаш, парикмахерий фотографий конкурсаш ю. Уж конкурсаш чакхйоахача доккха новкъостал ду инженера - технолога йоа. Цечоева Ахьмада Рукъета.

Партийни организаце кулгалца профсоюзни организаце цехий ерригача коллективашка шерра дийцад советски халкъага яздаь КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо. Из къоабал а даь, тха коллективо доккхагIдола социалистически декхараш тIаийцад 10-ча пятилетка 3-ча шера план хиннал хьалха кхоачашъяра.

Товарни продукцена реализаци яра 3 шера план СССР керда Конституци тIайна шу лузаш — укх шера 7 октябрь хьатIаотташи бытовой гIулакхаш дара шера план 25 декабрь хьатIаотташи кхоачашъе лаьрхIад.

Тхо дог тийна да шерах коллектив лоархIаргхиларах, хIанз даьча шин бетта бытовой гIулакхаш дара план 104,4 процент кхоачашъяьй. Товарни продукцена реализаци яра план 108 процент кхоачашъяьй.

В. ГУБИНА,
Сунженски райбыткомбината моттигерча комитета председатель.

ШВЕЙЦАРИ. ЦЕРН-е (Ядерни токхама Европейски организаце) хьалъеча чоалхачеча установкана лаьрхІа Дубно хьаьь оборудовани кхьаш Женевски аэропорте кхаьчай «ИЛ-76» яха советски муьлхачуьа реактивни самолет. ДІахо йодаш хайа цу дуьнен халкъашта юкъерча Іилман экспериментё дакъа лоацаш хургба дукхача мехкий физикаш.

Кейстон — ТАСС сурт.

Кердача тайпара «шийла тІом» эшац Европана

КХОХКАМ КІАЬДБАРА ГІУЛАКХ— БЕЛГРАДЕ ВІАШАГІКХИЙТТАЧУЛ ТІЕХЬАГІА

Белграде хиннача віашагІкхетаро шиь карттера дехкар кхоачашдаьд: 35 паччахьалкхен кхыча мехкашцарча гІулакхий министрий викалий боарамe Европе кхохкам кІаьдбара процесс дагІайоалаяра Хельсинке барт віаштІехьбаьнна хІамаш чакхдахара хьакъехьа хетачоа массе оагІорахьара дагадоарийца. Барт віаштІехьбаьнна уж хІамаш юххьанца деза шоаш ма-дарра бІарча тІайбцача паччахьалкхенашта бІаргагучох віаши дагардараш дувцача керрача шаьхьо эггара хьалха мехкаште юкъера юкъмоттиг тоаярга, хкераймле чІоагІъяргеи Европе цхьана ледаду гІулакхаш деєІадоалийдаргех вога эсзаш дар сІулакх. Духхьал из дага долаш дар Советски Союзе хьалча социалистически мехкийя викалашта хийттари цар екха хьалда предложенеши. Кхохкам кІаьдбара процесс кІоарьяра, гермашта доазув оттадара, экономически, Іилма-техническа, культурни, гуманитарни доакъошка цхьана леладу гІулакхаш аьердара тІаерІаьь яр уж.

Цу цхьан хайна Белграде хиннача віашагІкхетара лелаьмо шаьра хьакъекхар, малхбуаехьара «аьала позициера» политика дІахо кхухьарий социалистически мехкашцарча гІулакхашка лелабар духьа из нихьь, «сага бокъонаш бахьан долаш еча крестова поход» «миноентнегІа» йолча форме а баьзабаь, юхаоттабе хІана а мел чІоагІа безам бе. Деррига а фуд аьлча, тІема а экономически блокада иня тІалоаттабара кепара «социализм тІехьашца кхувсара» политика хьалхагІа сайна чакхъяхар цхьайкоа хорта боацаш хилар да. Гуччаьа, юхьдуххьа лелаю антикоммунизм цхьана ошмалехьа ца хилар геттара шаьра хьагучадаьлар, къаьстта а Индокитаера авантюра юкъагІа йисачул тІехьагІа. ХІанз «мегаргІойла ошмалехьа» лоархІ из. Цунна тешал ду, З. Бжезински дакъа а лоацаш США кхаман кхерамалеи Советте киЙчьеш латта керда арахьара политически инициативаш США арахьарча политика лард йола антикоммунизм «сага бокъоны» хьакъехьарча гІараца хушарах (аьлча нийсагІа хургдар — хьулаерах) дукха да йоацам «Вашингтон пост» яхача газета тІа баьча хоамо а.

Цунах доала Белграде віашагІкхетарах америкайски делегаци де гІийртачуи карттера наІйя а, Европан кхыча хентакентийн общественносто геттара хьаькъал долаш хІама ду, нагахьа синна цу віашагІкхетара итогий хьакъехьара, Малхбузехьарча массови информаце дукхача средстваш автоматически дІадовжадеш дола американски хабараш во лоралуш тІаэце.

Из стереотип моцагІе а деш кейнатта латташ яр «хетарии кхолларий» мастерскеши. Цар двашхайкеху, Хельсинке барт віаштІехьбаьннача хІамех Малхбузено аьнха аллха нхь гІойле «сага бокъонаш» яхача американски реестрагІа Европа Малхбоаленга счет кхоадаьра бахьан дакхьарах даьтта хилар. Цунга диллача, кхы тІайда уйла йолаш мел бараш, чаухьа сайна Европа Малхбоалене цу тайпара бараш болаш бале е малхбузехьара служебаша саг хьавуларгволча къаьстта шиь тайпарча материалах хьабаьбале, США багІонгахьарча эксклюзивни патронажа мукъагІа дІачубила а шоай мехкий правопорядкий общественни морален нормой сферана юкъера шоаш дІабаьнаргаш дархІа а беза.

Гучох, Вашингтоне йийшаяц соахка октябре тІайийца СССР керда Конституци. «Хетараш кхолларашал» а из хьовхадаьдаи. Из аьттув болаш дац капитализма керттерча доаьтошка сага бокъонеш цхьатарра теаласча да телелургволаш доача суьрта тІара уйла хІатувлаа гІертарашка дІллача. Европа мехкий общественносто дер геттара нийса хургда, нагахьа санна Малхбоалене сага бокъонаш чакхйоахача шиь тайпарча «коллективни инспектора» дакъа шоашка а нийца дІлотта гІертача НАТО мехкашца шоаш шоашта еннача бокъонех цун шеко хуле, цхьабакъда цу цхьан хайна Европа Малхбузенарча гІулакхага диллача «коллективни инспектора» ниттала мара кхы эхь ца хеташ — цхьаблакъда хІана шийла политически жандарма даькъе а нийца, — хьалхадоаь, правительстваш дайха лаца дезараш малаш ба а. МоллагІа тайпа батахйоахноргаш сахаш шиь юхьмараж це хьулайой а, антикоммунизмо цІаькха а бакьду шиь аморальни гІулакхаш.

Белграде хиннача натовски блока гІулакхашкарча белтадарча тенденцеща лаьхьекхачох, цхьапабарашта ловра «шийла тІом» «кердача куце» а болаш паччахьалкхенашта юкъерча гІулакхий сфере юха чубоагІийга. Европейски гІулакхашка цу тайпара юха тІехьашкахьа ахар мегаргдоацилга хоаш да моллагІчоа а, Хельсинке шийдараш деза долаш мел волчоа.

Цунна дувзадена да США-к цхьабоане цар натовски партнерий делегацей позиця цхьаькха цхьа хІама а: уж, ма-дарра аьлча, шетарна лаьннай. социалистически мехкаша хьалхадаьккха Европера тІема кхохкам кІаьдбара доц дувцара. Цу гІулакхо цхьаьнца хІанош дага ца дохийта йиш яц блока тІема арсенал хІаразьаккхара НАТО-с директивни телалец адам цхьатарра хІазлдергІола кердa нейтронни герз хьаьаре шишь йоастечех дана.

Обозревательаш лоаччох, форума балла юкъа пайдане дакъа лаьцад нейтральни малхбузехьарча цхьадолчен мехкий викалаша. БІарча хьанийцача, иштта белграддьиххар из югославски делегацеца керте лаьттача М. Пешича а, дикача уйлайка, бІаьехьарча гІулакхаца чакхъьалар белградски форум. Итоговни документ лоаца дале а, Европерча кхерамалеи цхьана гІулакхаш леладарех дешашта йолча Советски хІаьадаьь процесс хІахо хьинна ТІалашду ва.

Советски делегацеа юкъе раьза хинна белграддоакх, Белграде віашагІкхийттача метте тІехьаьра акт цуна раьзах е мел гІертарех лораеш кІалхарьаьккха хилар. Белграде віашагІкхийттачара арельлар из мелъенна а ма йовлаш, чІоагІъенна, европейски политически кІийлех оалаш чІоагІа тІа хоттадевна йолаш. Белграде юкъагІа даьлар Хельсинке дІайолаь процесс начальалкхений чурча гІулакхашта юкъегІертара кхерамеча кІоагаду кхоса гІерташ леладьраш. Цу цхьан хайна шига цІаькха а бакъпир Хельсинке барт віаштІехьбаьннача дешашта тешаме хилар, дІахо а кхохкам кІаьдбарех цхьана гІулакхаш леладарех, кхерамалеи чІоагІъяра, герзаш хьадара доазув оттадара пайдаьгІа аха кийча хилар.

Спартак БЕГЛОВ,
АПН политически обозреватель.

ФУТБОЛ
«ТЕРЕК»— «УРАЛМАШ»

Самарддийнахьа мехка дукхача городашка лакхерча лига командашта тІехьа СССР футболах йола арІаннара чемпионат хьеллаш хилар «А» класса хьалхарча лиге лоацаш араш а.

Цу дийнахьа С. Орджоникидзе цІерагІча стадионе «Тереко» тІайийдар Свердловскера «Уралмаш». Цул хьалхатІа хьалхарча лиге шоайла шоаш мара лайзалар уж командаш. Соахка Свердловске дешна віашагІкхетар цхьаькхана совле ца йоаккхаш чакхдаьлар (2:2), хІаьта Грозне ловзаш «Терек» телар счет 3:1 а йолаш.

...Командий капитанаша чемпионата бІаьрах хьалъайтьчул тІехьагІа дІадоладелар, футбол езараш цІейга санна сатийса, ловзар. Цхьабакъда дІаволалуш а вай массаже а дог декъечаа хІама хилар, хьина ца ьъча вилан. Юкхьанда а деча ше массаза доладеш санна кадай дІадоладелар «Тереко» ловзар. Кхы хабра тІеравоьна а тІакхийтта а футболист веше а, тайп-тайпарча бахьанех командера лииеш тренераш эргашрах дале е кхыча бахьанех дале (тхьаш цунах хоадам боллаш хІамь ала хала да) гуш дар цхьа хьавда дола ловзарь тактически сурт дилла «Терека» віаштІехьа ца доалилга.

Алкха цудухьа хьаьций наІаршта кхы ер ма бий даьна кхерам тІатувсаш яцар вай футболисташа каст-каста еш хинна атакаш. Команда линешта юкъе бувзам ца хилар бахьан долаш дукха хІама кхаргІдалаьзар технически говзал лакха йолча А. Чихладзена а В. Соколовна а.

ХІаьта свердловчанаша хьагойтар шоаш сезонага дика кийчо яьлга. Защитеш вратари тешшаме ловзаш хиларо торо елар царна шоай хІара атака тІехьашка юха хьежа ца везаш кхетамца віаштІехьъяккха. Иштта, хьалхарча тайма 21-гІа минута йолалуш а шоай штрафной майда чу грознентаа цхьан лоацачал юкъа мукъа витача «Уралмаша» форварда Ф. Васильченкос бурган чутехар Ю. Дарвина наІарашка.

Хьалхара тайм чакхъьалаьнех иштта шоллагІча таймен «Тереко» шиь кур харах из счет кхы а иуйеалалаьзар. Иштта счет 1:0 а йолаш йийшар из.

Матч чакхъьаьнначул тІехьагІа хІара командерча кхачарея толашагІа лайзала футболиста елар С. Орджоникидзе цІерагІча стадиона дирекце хьожаьь призаш. Уж кхаьчар «Терека» капитана А. Синьковен хьаьший вратара В. Гнилоенен.

Вай лакхе ма-аллара, цхьан матчах хала да «Терека» ловзарах ховди болаш хІама ала. Цхьабакъда хІанзе дика гуш да сезон йолаешнале а «Терека» тренерий хІаьттачул тІехьагІа а команда состав віаштІехьйоаккхаш, соахкарча шера боарамга из дІаьехоачие гІерташ дукха къахьега дешнага.

ШАШКАШ

Грозне шахматни клубе дІайолаенна 1978-ча шерара дуьнен паччахьалкхера шашкех сийна шашкех РСФСР кубок яккхара яхьай ал-финал. Цига дакъа лоацаш а хІаранена юкъе шиь мІа сага цхьа кхалсаги чубоагІа пхи команда.

Низ болаш я Москвам Тулен городий командаш. Цар мугІарашка берригаш а спорта мастераш е спорта мастерала кандидаташ бе.

Хьалхарча туре уж командаш шоайла віашагІкхийттача счет 3,5:1,5 а йолаш хьалхабаьлар москвичаш. Цу тайпара счет йолаш Калугера команда эшайир Ставропольски края шашисташа.

ХІаьта Нохч-ГІалгІайчен команда хьалхарча туре мукъа яр. Спорта мастер В. Шамов, спорта мастерала кандидаташ А. Симоненко, Н. Хромушин, О. Халилова, кхыбараш чубоагІаш йола из шоллагІча туре віашагІкхета-езаш я столицерча шашисташца.

В. ЖУК-ТРИПОЛИТОВ,
республиканиски категорий судахо.

Испане еррига районашкарча 20 эзар совгІча саго дакъа лаьцар хьабе болх боацаш хилара духьала Мадриде яьча демонстраце. Цига дакъа лоацаш хиннараша чІоагІа харцахьа лаьрхІар правительства экономически политика, Іаьдалашкара хьадийхар наха хьадакза хьабе болх хилийтара мел эшар лелгеи, хІаьта иштта хьабе болх боацача нака йола пособеш тІатохилгеи.

Официальни дашеша хьахьоккхачох Испане хьабе болх боацца нах хІанз цхьа миллион саг гаргга ба.

СУРТА ТІА: Мадрида улицашкарча демонстраце дакъа лоацараш.

ЮПИ—ТАСС телесурт.

ВАЙ ВАХАРА ХЬИСАП

НАНЕИ ЦУН ДЕЗАЛИ

Грознески музыкальни училища классашка массехьа а сакхи музыка занитеш яр. Эггара хьалха училище нийсвелча хетаду деррига а музыка дуне цу классашка гулделча санна. Екаш я Баха, Чайковске, Шостаковича, Моцарта, Шопена музыка...

Вай дегашта йокха гІоалеи вази телаш йолча цу ашарех цаІ «польски Моцарта» — Фредерика Шопена вальс дешархочо локхаш яр Мадина а классе со дІачуваьча.

Моаршал хаьттачуа тІехьагІа, бехк ма биллалахьа, со хІанз чакхйоал вайна. аьнна, юха а фортепьяно хьалхашка латтача гІанда тІа Іохайра из. Классерча дешархой еррига уйла, терхам цунгахьа бар. Цу хана дийхила латтача корагІа «ХІаэрайвалаш» тайжа доагІача Шолжа берда йистошка гІолла дІаухар Шопена вальса таьгІеш. ХІаьта цу вальсага ладувгІаш вагІача са уйлаш а гаьнна юха тІехьашкахьа ухар.

1961 шера яьзар соьна Мадина эггара хьалха. Укх училищe цхьоалгІча курсе дешаш яр из цу шера.

— Ер училище а йоаккІаргья, віаштІехьдоале дІахо деша а хьожаргья со, — йоахар по цу хана.

Цо шиь дош кхоачашдаьь. Укх училище деша а йолаенна 1965 шера город Орджоникидзера искусстваш училище йистейоаккх Мадинас. Цул тІехьагІа из балха йода Назранерча музыкальни школе. Цига массехк шера болх баьчул тІехьагІа по дІахо деш Ленинграде. Цхьабакъда, цунах а кхоачамбаь Іаш. 1973 шера из деша йода П. И. Чайковске цІерагІча Московски паччахьалкхен консерваторе. Цига из дІаэш шоллагІча курсе. Цига дийшача шерашка кхы а кІоаргагІа доаз цунна музыка дуне, совбоал цунцара безам.

ХІаьта дІадахача 1977 шера из консерватори толаме йисте а яьккха Грозне балха йода Мадина. Бокхача безамца тІаэц из 16 шу хьалха из дешаш хиннача училища коллективо. ХІаьта хьанна хов, шераш дІадахача цу гІалгІай йоІо язъь ашараш училище дешаш барашта хьехаш хила а тарлу. Из хургдар да. Бакъда, цхьаькха-м да бокъонца бакъдолаш: цу ашарех цхьаерий яьалкара мукъамаш хьакхолаш я Мадина хІанз.

Цул тІехьагІа лаьрхІар из Мадина хьалхийна дезал боза а.

...Дукхача къамех болча вайнах массехк бІаь цІа дахаш йоккха поселок я Къилбаседа-ХІирий АССР Пригородни районера Майское. Цхьабакъда царех цхьаькха саг хургвац Яндиева Байбота Хамсат ца йовзаш. Царех моллагІчуьга: е хІиречуьга, е эрсечуьга, е гІалгІачуьга дІахаьттача «Садова улица йолалучча их шоаши из-м», аьле сиха жоп лора.

— Ши вахар бІаргадайнад соьна, — къамаьл дІадоладир Хамсата. — ДагадоагІа соьна, паччахьа хана цхьаькха а бокъо яцар кхалсага. Виъ пхеа юкъе дар цун деррига а вахар. Геттара къе. баьде, хала бахар цу хана вайнахьа кхалсага, къаьстта а нохчой. Шоай берашта даар-тІадувхар Іалашде гІерташ хийла Іан шийла денаьшка лоамашкеи доакъашкеи гІолла моцІа духьала сагеттош хала никъ кхухьар цар моарша. Уж юхе цІабахкалча а дезала дІабаха кхача боацаш, топпара кІийлеяш йолча эІанитача, шийлача цІагІа латтача ага юхе хайша, из къаза бала тІера дІабаккхар дехаш хийла бийсаш наб ца ей дІаккухьар цар. Цу къизача вахара кІалхара бовла гІерташ, аьргІето бахьан паччахьа Іаьдала духьала латаш байна шоай моарошка къонгаш шийла хий бІаргех Іоухаш дІабийхаьб дукхача нанеша.

— Оалангара деша хувцаделар нахьа вахар Советски Іаьдал даьначул тІехьагІа, — йоах Хамсата. — Деша, къаьстта маІача сага нийса бокъо а кхалсага. Со итт бера нана я. Хийла са-сайце уйла яц аз: «Мишта хургдар-хьог1 са берий вахар Октябрь хотбаьнна бецаре?» Веша из-м иштта а кхетадеш да. ХІара денна радио чу гІолла хоз, телевизор чу гІолла бІаргагу сона капиталистически мехкашка бахача кхалньха вахар, цар кхел. Цхьаенна а хІаманца нийсле йиш йолаш, віалла а тара дац вайчоа цу мехкашкарча кхалньха вахар, цар бокъонаш.

ІалнаьнІта чІоагІа йоаккхо из вай мехка кхалсага-наьна. Шоаш къаьстта кхаьнахан берашта хьалхо дарбеш а профилактически а учрежденеш. Дукха берий долчоа йоацишта пособеш тех, кхадола гІо ду. Соьна а уш лаьнай уж. Итт бер дарахи уж кледараха СССР ЛакхехьІарча Совета Президиума Указах «Нана - турпал» яха сийдола цІи а тулаш доло седхьа бенийб соьна. ХІаьта, вай партеи правительствай берий хадлаза йоакхо ерах итт дезалхо могаш-маьрша волаш хьалкхевавь из. Вай социалистически мехка мара хила йиш йоацача тайпара мах ца боакхаш дийшал са бераша, берий берана деш, яхаш дуьц Хамсата.

Итт дезалхо из доакха беркат, йоакха дега гІоале я. Бакъда, цу дега гІоалеяш тІехьашца латт дуьнен тІа мел долча хІамал царна хьамсарагІа йола нана-турпал. Цу дезалех кІаранена эшачунга хьожаш, царна нетоем хинна моттиг нийсъелча массе а дІамал кІьаьагІа, дІайхагІа, цІенагІа, беркатегІа долча наьна дегана хьесташ. царна тоам беш, уж вахара нийсача новкъа бакара дукха а ха, къахьегам дІабеннаб Хамсата.

Зеха дайнахац цу дезала никас, дас хьийга къа. Эггара йоакхагІа йола йоІ—Хьава Казахски ССР Целиноградски областе Павловски яхача юрта гостинице заведующи йолаш болх а беш шиь барггайнача дешле яхаш я. Ялх бер да Хьавай а. ШоллагІча йоІий — Марема воарІ бер да. Шиь вашов яхача Майское посадке ах ил. Чермене яхача кхоалагІе йолча йоІий — Фердоуса а да пхи бер. Юкъерча школе итт классаш яьхай цу кхаьрне а.

ХІаьта йиьлагІча йоІа — ЗаІіндата йистеьяккхай Ленинградски медицински институт. МагІалбица маьрє а яда доарал деш я из. Цул аІамагІа йола Аминат юртбоахама Іилмай кандидат я. Азербайджански ССР Іилмай Академе болх а беш, цу республике тІема детчин волаш Эскаре гІулакх деш волча шиь мирацца Аушевца шиь бер а даьлаш яхаш я.

ТІой-Юртарча школа директор я яхлагІа йола ІаІишет. Цун а да зиь бер. ХІаьта цун воархІагІа йола йоІ Мадина — Грознерча музыкальни училище я.

Цу воарІ йиший кхаь вошас а нийса никъ каралаьцаб. Грознера мехкдаьтта институт йистеьяккхачул тІехьагІа город Чите балха а вахa цига вехаш ва Бахьаудин. ХІаьта Хасмахьмади Іалаудинца а бисабаш царел тІехьа. Ленинградера Жданова цІерагІа университет йисте а яьккха Грозне гІишлош хьаяьеча балха хиннав Хасмахьмад. Цу университете малхбоален къаний меттай факультета йиьлагІча курсе дешаш ва Хамсата эггара аІамагІа а боагІа а вола Іалаудин.

— Нагахьа нана хургьяц дезал шиь бІарг тІакховчача хилча дика ца хеташ-м. — Сона а хетар из иштта хилча дикагІа. Деррига а ма хетара мича хул вахаре. ХІаьта аз-м цхьаькка а сагото яц сай берий. Миччахьа уж бахе а бала бале а, уж цхьаь бац. Берига советски вайнах цхьа дезал ба, — йоахар Хамсата. ХІаьта, се бокхача дезала нана хилар тарра, дуьнен тІа дайч машар латтар лаа сона. Из машар лоаттабеш хьайоагІача Коммунистически партеца. Советски правительствана дег тІара баркал оал аз.

Ю. КУРСКИЕВ,
журналист.

«КИРОВЦАШ» АРАХЕЦАШ Я

«Кировский завод» яхача Ленинградски объединене тахан арахец дукха низ бола тракторaш. Вай мехка массе мІІштагашка болх беш я «Кировцаш» — цельне. ГаьнарЧа Къилбаседе, лоамаш районашка, Заволжья аренашка, Украине, Прибалтийски республикашка. Цу машинай керттера дар ха — къахьегама овсарле лакха йолаш, тешаме, универсальни уж хилар.

Дукха ха йоацаш серийни арахеца йолаь К-701 яха 300 говра низ бола трактор дуьнен халкъашта юкъерча выставкашка дІахьоккхаш хиний, из цига специалисташа чІоагІа могга я яьй. Кердача модела паччахьалкхен дикала Знак енвай.

Хьожаргда вай завода экспортни отделе фуд. Пенех хьаьдевна тайп-тайпарча мехкий карташ, цар тІа дукха къоаламаш дехка гомилгаш да. Цар хьахьокх цу «адресагІа» болх беш ленинградски тракторaш йола.

ХІанз тракторaш серийно арахецилга соца ца а деш производства лоархІамегІа йолча участкашта реконструкци еш, кердагІа йола технологически процессашш оборудовани балха юкъейоалаеш латт «Кировский завод» яхача объединене. Масала, укх шера лаьрхІад комплексно - механизировани воархІ участок віашагІйолла а 18 автоматически поточни линеш болх бе йолаийта а.

НЕПОМНЯЩИЙ Антонов,
АПН корреспондент.

1978—1979 ДЕШАРА ШЕРА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ПАЧЧАХЬАЛКХЕН УНИВЕРСИТЕТЕ ДЕША СТУДЕНТАШ ДІАЭЦ

производстве болх беппе заочни отделене укх специальностех: эрсий мотти литературен; эрсий мотти литературен, нохчий мотти литературен; эрсий мотти литературен гІалгІай мотти литературен; истори; математика; биологи; географи.

(ДЕША ВАГІА ХА 6 ШУ)

«Бухгалтерски учет» яхача специальностегІа:
а) промышленностера бухгалтерски учет; б) юрта боахамера бухгалтерски учет.

(ДЕША ВАГІА ХА 5 ШУ)

Деша дІаотташ юкъерча школа боарамагІа дІаьаз ела укх предметех экзаменаш:

«Эрсий меттен литературин» специальностагІа — эрсий мотти литературен (письменно а устно а), СССР истори (устно), доазол дехьара мотт (устно);

«Эрсий меттен литературан, нохчий меттен литературен» специальностагІа: эрсий мотти литературен (письменно), нохчий мотти литературен (письменно а, устно а), СССР истори (устно).

«Эрсий меттен литературан, гІалгІай меттен литературан» специальностагІа: эрсий мотти литературен (письменно), гІалгІай мотти литературен (письменно а устно а), СССР истори (устно);

«Истори» яхача специальностагІа: СССР истори (устно), эрсий мотти литературен (письменно а устно а), доазол дехьара мотт (устно);

«Математика» яхача специальностагІа; математика (письменно а устно а); физика (устно), эрсий мотти литературен (письменно).

«Географи» яхача специальностагІа: географи (устно); математика (устно), эрсий мотти литературен (письменно), СССР истори (устно);

«Биологи» яхача специальностагІа: биологи (устно), хими (устно), математика (устно), эрсий мотти литературен (письменно).

«Бухгалтерски учет» яхача специальностагІа: географи (устно), эрсий мотти литературен (письменно), математика (письменно), СССР истори (устно).

Экзаменашта дІатІаьттачоа по болх беза моттиге 15 календарни ди дІаяц а лоацаш кхы тІа отпуск лу.

«Биологи» яхача специальностагІа дІаяц йоагІаш йола юкъера специальни образовани йолаш е вузе бехк хержача специальностагІа болх беш бола пай.

Заявленеш язъю университета ректора цІерагІа (кьахкаьнача язъю). Заявленешца хьалдеза укх тайпара документаш:

Юкъера дешар доадарх дола документ (подлинник);
Вузе деша оттара еша характеристика-рекомендаци;

Медицински справка (№ 286 йола форма);
Пхи фотокарточка (3 х 4 размер йолаш).

Къахьегама книжка тІара хьайна предприяте а учреждене администраце кулгаш яздь а печать оттаь а йола выписка.

Советски Эскара мугІарашка гІулакх даь баьнна динаса бакъяр цул согІа военкоматера справка, е печать а теза кулг яздь йола Советски Эскаре гІулакх деш хинна хилар бакъдеш йола военни билета выписка хьачуяла еза.

Деша оттa вешар декхарайла ва университете хьахкаьнача паспорт, военни билет е приписной тешал хьачайта.

ДІАЭЦАРА ПОРЯДОК:

Деша оттеш дІаэцу йола экзаменаш шин потокагІа лу.

Хьалхарча потоке заявленеш дІаэц 20 апреле деза 31 мае кхаччалца. Экзаменаш дІаэц специальностегІа: «истори», «географи», «эрсий мотти литературен», «эрсий мотти литературен, нохчий мотти литературен», «эрсий мотти литературен, гІалгІай мотти литературен», «бухгалтерски учет»—1 июне деза 20 июне кхаччалца.

СпециальностегІа: «математика», «биологи» — экзаменаш дІаэц 11 июне деза 25 июне кхаччалца.

ШоллагІча потоке заявленеш дІаэц 1 июле деза 31 августага кхаччалца, еррига специальностегІа экзаменаш дІаэц 1 сентябре деза 10 сентябре кхаччалца.

Студенташта дІаэц 11 сентябре деза 20 сентябре кхаччалца.

Документаш хьахьатийта а ца кхачар хатте а деза укх адресагІа: 364907, г. Грозный, А. Шерипова улица, 32, приемни комисси.

УНИВЕРСИТЕТА РЕКТОРАТ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18 апрель

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.40 — Іуйранара гимнастика. 8.55 — «Самукъане старташ». 9.40 — «Щелкунчик» яха П. И. Чайковски балет. СССР Паччахьалкхен академически Доккхача театра спектакль. 11.40 — «Кинопутешествий клуб». Передача дІахьу журналиста О. К. Игнатьева. 14.00 — «Дега ондаш гІойре» яха телевизионни документальни фильм. 15.00 — «Москвичий болха тешам». 15.30 — «Іилман вахар». 16.00 — «Кавказ — Россе некъаш». Передача дІахьу СССР Композиторий Союза правлене секретара А. Кешокова. П. И. Чайковски цІерагІча концертни залера передача. 17.00 — «ВЛКСМ XVIII съезда наькъадехкаш». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Сиг, Аьтта, Вселенни». Передача дІахьу Советски Союза юхха Зурнада, СССР летчика-космонавта В. И. Севастьянова. 19.00 — «Тихий Дон» яха художественни фильм. 1-гІа сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Документальни экран». Передача дІахьу поэта Р. Рождественски. 22.40 — Советски эстрадной концерт. Йистедаьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — «Красное» яха телевизионни документальни фильм. 18.15 — «Нохч-ГІалгІайче гІолла». Информационни программа (эрсий, гІалгІай меттала). 18.30 — «Дуьнен халкъашта юкъера обозрени» (гІалгІай меттала). 18.50 — «Нагахьа санна со вайг, тІакха мала ва?» яха телевизионни документальни фильм. 19.15 — «Литературни віашагІкхетарш» (нохчий меттала). 19.45 — «Волжски мукъамаш». Йистедаьлча — кинош, реклама.

19 апрель.

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.40 — Іуйранара гимнастика. 8.55 — «Космоса йола некъ». Мультфильм. 9.05 — ВЛКСМ 18-ча съезда наькъадехкаш. 10.05 — «Воздухоплаватель» яха художественни фильм. 14.00 — «Йоккхача нанах дола латта» яха документальни фильм. 15.00 — «Книжка. Ха. Деманс». 15.30 — «Тахан БАМ-е». 16.00 — «Зурнашаш, мичад шо?». 16.30 — РСФСР заслуженни артиста Н. Некрасова хьалхе лелаеш йолча Йоккхача берий хорен эрсий халкъа инструментий Академически оркестран выступлени. 16.55 — Космонавтика Денна хетаь торжественни собрани а концерт а. Советски Эскара центральни академически театрера трансляци. Йистеьаьча «Юрий Гуляшенко а Георгий Гречко а 96 космически дин бийсаш» яха документальни...

...дача. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Спортивни программа. «Спортлото» тираж. Йистеьаьча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — «Гагарина седкьей». Фильм-концерт. 18.15 — «Нохч-ГІалгІайче гІолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.35 — Кавказерча студентий 11-ча Деррига дуьнен фестивалага. «ДоттагІал чІоагІаю доагІа» (нохчий меттала). 18.45 — «Тайпанаш — бирошнагІар». Телевизионни документальни фильм. 19.10 — «Газета массехк мугІара дукха» яха тилевчера. 19.30 — «Юртара вахар». Телевизионни журнал (нохчий меттала). 19.50 — «Юрий Гагарин» яха телевизионни документальни фильм.

РАДИО

17 апрель

6.00 — «Юртара Іуйре». Горгорстоля гонацаь — хьалхаІаш дела-ерам. 7.10 — Республикански газетой обзор. 7.22 — Ашараш. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Ашараш. 8.45 — «Коммунистически хьалха латто» (нохчий меттала). 9.15 — «Тха почта» (гІалгІай меттала). 9.30 — «Къаноий замано» яха радиовыпуск (гІалгІай меттала). 17.00 — Наьха керда исторически тоахаш — советски халкъ. Беседа (гІалгІай меттала). 17.15 — ТІехьабуснараш боцаш болх бар. «Болха минута кхоар». ГІишлошъеча Нохч - ГІалгІай управлене 11-ча гІишлош-монтажни управленера передача (нохчий меттала). 17.30 — Социалистически къне хьалбаллаттаршта дола концерт (гІалгІай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала). 18.30 — «Сайхайраш Грознай» (гаржето гІолла). 18.30 — Ашараш.

Хенах лаьцна

Тахан республике гІоллен Грознен хувцалуш моркаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 8—13, Грозне 10—12 градус йІовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана хувцалуш моркаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана — 2 +3, дийнахьа — +8+13 градус йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

Редактора заместитель М. М. ХАМХОЕВ.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-86; редактора зам. — 3-39-11; бехктоххама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культурен отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; каьхьой отдела — 2-80-71; бухгалтере — 2-54-30, корректорске — 2-89-86.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-86; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отдела партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-86.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

С05112. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2751.